

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Непэ — физкультурникым и Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэхуэу лъытэныгъэ
зыфэтшыхэрэр!

Хабзэ зэрэхуэгъу, физкультурникым и Мафэу шышъхъэуум хагъэунэфыкырэр зищытэныгъэ пытэу спортым езыхыгъэ пстэуми ямэфэкъуэу щыт.

Тилъэхъан физкультурэмрэ спортымрэ хэхъоныгъэу ашырэм къегъэлыгъо къэралыгъом иэкономикэ, иполитикэ Иофхэр зэрэзыхыгъэрэр.

Урысыем спортымкIэ щытхуэр ащ ирегион пстэуми къыфахы, Адыгэ Республикэми ащ илахышлу хешыхъ.

Тиспортсмен цIэрылохэм ягъэхъагъэхэм лъэшэу тарэгущо. Сергей Алифиренкэм, Хъасаныкьо Мурат, Кобл Якубэ, Хъэпэе Арамбий, Лъэцэр Хъазрэт, Емыж Арамбий, Владимир Невзоровым, Чыржбын Мухъарбий, Валерий Пономаренкэм ыкIи тинъмыкI спортсменхэм тыхэгъэу щытхушхо къыфахыгъ. Мы аужырэ илээс 20-м къыклоцI тиспортсменхэм теклоныгъэ инхэр ашыгъэх, дунаим, Европэм ячемпион хуэгъэх, щытхуэцIи 100-м ехуэ ахэм къафаусыгъ.

Спорт лъэпкъ 40-м ехуэм Адыгеим щапылтых, физкультурэмрэ спортымрэ хэхъоныгъэ ягъэшыгъэным тегъэпсыхъэгъэ республикэ программиту щагъэацIэ. Псэуплэхэм анахыбэхэм тренировкэхэр зыщызэхашэрэ футбол ешIаплэхэр, спортзалыкIэхэр ащагъэпсыгъэх. Бассейн зыхэтышт комплексым ишIын Мыекъуапэ щырагъэжыагъ. Ащ ишIуагъэкIэ къыткIэхуэхэрэ ныбжьыкIэхэр, ныбжь зэфэшхъаф зилэхэр, зипсауныгъэ пыч фэхуэгъэхэр спортым нахъ пыщагъэ хуыштых.

Физкультурэмрэ спортымрэ хэхъоныгъэ ягъэшыгъэным иамалхэр зэрихэхъэзэ, IэпIэсэныгъэшхо зыхэлъ спортсменхэр къыгъэхъазыргъэхъэ, тапэкIи Адыгеим спортинфраструктурэм зыригъэушъомбгъунэу мурад иI.

Тиспортсмен, тренер, физическэ культурум икIэлэегъэджэ шIагъэхэм, спортыр шIу зылыгъурэ пстэуми псауныгъэ пытэ ялэнэу, гухэлъэу ашыгъэхэр къадэхуным ренэу фэклонхуэ, Адыгэ Республикэми, ти Хэгъэгоу Урысые Федерациеми апае теклоныгъэкIэхэр ашIынэу тафэлъало!

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и
Тхъаматэу Анатолий ИВАНОВ

Проектым изы Iахъ аухыгъ

Федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфило-рэм къыдыхэлъытагъэу Мыекъопэ районымрэ Мыекъуапэрэ ащыпсэхуэрэм псы къабзэу агъэфедэщтыр зэрыкIошт магистралым ишIын рагъэжыагъ. ПстэумкIи ащ сомэ миллион 730-рэ тефэшт. Ащ щыцэу сомэ миллион 160-р апэ-Iуагъэхъагъ Мыекъопэ районым ипсэуплэхэм псыр афэзы-угъошт псэуалъэу (водозабору) поселкэу Каменноостскэм дэжэ шагъэуцугъэмрэ псым икIэкIуаплэу километрэ 20 хуэрэ магистралэу ашыгъэмрэ. Псыхъоу Шхъэгъуащ джырэблагъэ тыралхъэгъэ вантовэ лъэмыджым псыкъэкIуаплэр къызэпырашыгъ.

Проектышхом изы пычыгъо аухыгъ, тыгъуасэ торжественнэу Мыекъопэ районым ипсэуплэхэм псыр афатлупшыгъ. Ащ фэгъэхыгъэ мэфэкI зэхэхэм хэлъжыагъэх АР-м и Президентэу Тхъаклушынэ Аслъан, Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, министрэхэм я Кабинет хэтхэр.

Псыр зыфатлупшыхэрэм республикэм ипашэ пстэумэ апэу къафэгъушIуагъ. Бэрэ зэжэгъэхэ псыкъэкIуаплэр зэрашыгъэр гъэхъэгъэ инэу зэрэщытыр ащ къылуагъ.

— Арэу щытми, тшIагъэр тшIуабэу ащ тыкъышIуэу гухэлъ тилэп, тапэкIи мыщ фэдэ объектхэм яшIын зэрэ-лъыдгъэкIотэщтым тыпылышт, — къылуагъ Президентым. — Псыр унагъэхэм япщэлIэн фаешъ, охътабэ темышIэу район администрациер ащ юж ихъанэу тыщэгъы, тэри тлэкIырэмкIэ такыдеIэшт.

Поселкэу Каменноостскэм гъэстыныпхъэ шхуантIэри мы мафэхэм ращалIэ. Километрэ 36-рэ акъудыгъах, сомэ мил-

лион 290-рэ ащ пэлуагъэхъагъ, объектхэр атынкIэ къэнагъэр макIэ. Ащ псыр зэрэрашэ-лагъэм республикэм итурист комплекскIэ мэхъэнэ ин зэриIэр, инфраструктурэу агъэпсырэм изы Iахъэу зэрэщытыр Президентым къыхигъэшыгъ.

Нэужым Тхъаклушынэ Аслъан гъэпытатIэр къылуыхи

псыр ытлупшыгъ. ТапэкIэ псыр псэуплэхэм ащызэбгырашыным пае «Кузнецова поляна» ыкIи «Космическая поляна» зыфило-хэрэм насос станциехэр ащагъэуцунхэ фае.

ХЪУТ Нэфэст.

Сурэтыр А.Гусевым къы-
тырыхыгъ.

Сэфэр зэхэщэкIо дэгъу

ЦIэгъошIу Сэфэр насып иI, зи пэрыохуэу къы-фэмыхъоу, зыми сэнэхъат къыфыхимыхуэ, ежэ-ежырэу ар зэригъэгъотыгъ. ЫргIэ зыкIэхъопсырэ сэнэхъатыр къыхихыгъэшъ, ащ кIэгущIу, ыгу щизэу рэлажэ. Спортыр Сэфэр ищытэныгъэ щыц хуэгъэ. Сид къин зельэгъуми, сид пэрыохуэу къы-зыфэхуэми, къызэкIэкIуагъэп, лъагъоу зытетым дэхыгъэп. Къинхэм зэрэтеклорэм кIуачIэ къыри-тыштыгъ, ыгу къыдишаештыгъ.

Спортым ылыэныкъокIэ гъэхъэгъэшIухэр ышIыным фэзыщагъэу, зишлогъэшхо къэкIыгъэр Сэфэр ыушгъэфырэп, игуапэу ыцIэ къыреIо: ыш-нахыжыгъэу Нурбий. Илээс 21-рэ ыныбжыгъэу Сэфэр СССР-м спортымкIэ имастер хуэгъэ, бэ темышIэу тренерэу Иоф ышIэу фежыагъ.

Поселкэшхоу Инэм дэт кIэлэцIыкIу-ныбжьыкIэ спорт еджапIэм идиректорэу тIэкIу шIагъэ зыла-жэрэр, бэ мыщ спортыр зикIасэу къекIуалIэрэр. Илээс 30-м къыкIоцI спорт гъэсакIом спортымкIэ

мастери 8, мастер хъунхэмкIэ кандидатэу 20-м къехуэ ыгъэхъазыргъэх. Ар гъэхъэгъэ макIэу щытэп.

Сэфэр ипIурхэм ащыц спортсменхэр тыхэгъэу имызакъоу дунаим щызэлъашIэх. ЛIый Азамат, ХъокIо Руслъан, Жъажый Руслъан, ЦIэгъошIу Адам, нэмыкIхэр Урысыем, Европэм, дунэе зэ-нэкъокъухэм чанэу ахэлэжыагъэх, хагъэунэфы-кIырэ чIыплэхэр къащахыгъэх.

Республикэ спартакиадэхэм илээс заулэрэ апэрэ чIыплэр районым зэрашIыгъыгъэм Сэфэр илахышлу хэлъ. Лыгъэныгъэшхо фашы цIыфхэм Сэфэр, ыцIэ дахэкIэ къыраIо, район депутатэу хадзыгъ. НыбжьыкIэхэм псауныгъэ пытэ ялэу, шы-Iэныгъэм кIэгущIухуэ, спортым гъэхъэгъэшIухэр щашIыхуэ, Адыгеим ищытхуэ зырагъэлэтэу псэунхэмкIэ Иофыбэ зэшIуехы. ЦIэгъошIу Сэфэр мыгъэ илээс 50 хуэгъэ. ЦIыф шIагъом шIоу щылэр къыдэхуэнуу фэтIо.

ХЪУШТ Щэбан.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илээсыбэ хуэгъэу гуетыныгъэ фыриIэу Иоф зэришIэрэм, Адыгэ Республикэм и Парламент хэбзыхуэхъан ИофшIэнымкIэ ищыкIагъэхэр Iэклэгъэхъэгъэнхэм чанэу зэрэхэлажырэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхуэ тхылъ фагъэшъошагъ **Шъоджэ Тэмар Рэмзанэ ыпхъум**, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Аппарат и Правовой гъэIорышIапIэ иведущэ консультант.

Титарихъ агъэбаи

Археологым и Мафэ шышхъэлым и 15-м илэс къэс Урысыем игъэкълотыгъэу шыхагъэунэфыкълэ. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей идиректорэу Джыгунэ Фатимэрэ археолог цлэрылоу Тэу Аслъанрэ кызырэфыагъэу, тарихъырэ археологиерэ яотделхэу музейм шызыхагъэу уащитхъунэу Иофшлагъэ ял.

Тарихъ мэхъанэ зилэ пкыбгъо минипшл заулэ музейм ыугъоигъ. Ахэр хэушхъафыкълэ чыплэхэм ащызарагъагъэх. Экспедициехэм кыагытыгъэхэр агъэлъаплэх. Мыжбо лэшлэгъур, Мыекъопэ культурэр, протомеот ыкли мыутлэ культурэхэр, лэшлэгъу гурытхэр, нэмыкълхэри археологхэм ялофшлагъэ хэолъагъох.

Зэлъашлэрэ археологхэу Тэушэ Мэдинэ, Аульэ Пшымафэ, Лэупэклэ Нурбий, Тэу Аслъан ялофшлагъэхэм уасэ

афашлэ. Музейм тарихъ пкыбгъоу члэлъхэм язгъэфэн чанэу хэлъжагъэх Елена Черных, Пшыпый Фатимэ, Псэпытэ Назрэт, Къоц Асыет, Тэу Аслъан, Адыгэ къралыгъо университетым тарихъымкълэ ифакультет истудентхэр, нэмыкълхэри.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей мыгъэ илэс 85-рэ мэхъу. А хъугъэ-шлагъэм Иофшлагъэ дэгъухэр пэзыгъохырэ тарихъырэ археологиерэ яотделхэр ащышх. Музейм ита-

рихъ къэзылотэрэ къэгъэлъэгъонхэр гъэшлэгъонэу агъэпсых. Адыгеим археологхэр имакълэхэми, Иофшлагъэу ялэм уегъагъушхо. Экспедициехэм кыагытыгъэ пкыбгъохэм дунэе мэхъанэ араты. Адыгэ лъэпкъым гъогуу кыкълугъэр археологхэм Iупклэу кытлэагъэлэсыжы.

2014-рэ илэсым Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ шыклоштхэм АР-р зэрахэлъэжъэшт шыклэм Лъэпкъ музейм Иофшлагъэхэр егупшысэх. Шъачэ адыгэмэ ятарихъ чыгоу зэрэщытыр дунэим шъагъашлэрэм археологхэр, тарихъым пылт шлэныгъэлъэжхэр ахэтэлъытэх.

Тигъэтеджемэ ацлэклэ археологхэм я Мафэ пае тафэгушлэ, шлоу шылэр къадэхъунэу афэтэлэ.

САХЫДЭКЪО Нурбий.
Сурэтым итхэр: **Джыгунэ Фатимэрэ Тэу Аслъанрэ.**

АРХЕОЛОГЫМ И МАФЭ ИПЭГЪОКИ

Атекълуагъэхэр кълэлъэгъуагъэх

Тигъэзет кызырэхуыгъэу, мы мазэм икхыагъуам Мыекъуапэ республикэм икълэлпхуэу районхэм ащытекълуагъэхэр шызэнэкъокъугъэх.

Республикэ зэнэкъокъум кыдилыгъэрэ уцугъохэм ауж мы мафэхэм анахь дэгъухэр кълэлъэгъуагъэх. Ахэр Мыекъуапэ икълэлпхуэу Iыгъыплэу N 15-м икълэлпхуэу Татьяна Махоткина, Адыгэ кълэлэцлэу Iыгъыплэу N 4-м имузыкальнэ пащэу Батлыжэ Зой ыкли Джэджэ районымкълэ поселкэу Гончаркэм дэт икълэлпхуэу Iыгъыплэу N 8-м икълэлпхуэу Наталья Никитина ары.

Ахэм ащышэу анахь баллыбэ кълэзыхыгъэр Махоткина ары. Ащ занятиеу зэхихагъэр комиссиет хэтхэм лъэшэу агу рихыгъ.

Баллхэмкълэ ащ кыкълэлъыкълуагъ Батлыжэ Зое. Адрэ тхыгъэхэм кызырэхуыгъэу зэнэкъокъум икълэлпхуэу ягъусэхуэ сабийхэм музыкэр языгъэшлэрэ нэбгыритлэу ахэтыгъ. А нэбгыритлэу языр Зой ары. Комиссиет хэтхэм кызырэфыагъэмкълэ, ащ икълэлпхуэу гъэшлэгъон дэдэу ыкли гуфэбэныгъэшхо хэлъэу Иоф адишлагъ.

Ячэнэрэ Никитина ары, ар зы баллрэ ныкърэкклэ Батлыжым ыуж кынагъ.

Нэбгыришэу республикэ зэнэкъокъум шытекълуагъэхэм сомэ мин 50 зырыз афагъэшхошагъ.

СИХЪУ Гоцнагъу.
Сурэтхэм арытхэр: **Татьяна Махоткина, Батлыжэ Зой, Наталья Никитина**

Нэбгырэ 300-мехъу джыри хэт

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымкълэ ыкли социальнэ хэхъоныгъэмкълэ и Министерствэ мы лэхъаным Иофыгъо шхъалэу зыдэлажэхэрэм ащышэ Хэгъэгу зэшхоим иветеранхэу псэуплэ зимылэхэм е ялэр нахышлэу зыфэшлыгъэнхэ фаеу законным кыдилыгъэхэрэм ахэр ягъэгъотыгъэнхэр.

Министерствэм ипресс-кълуыкъу кызырритырэмкълэ, 2005-рэ илэсым гъэтхэпэм и 1-м ыуж чэзыум нэбгырэ 301-рэ хэуцагъ, ахэм ащышэу ветеран 88-мэ псэуплэ зэрагъэгъотыным е ялэр нахышлэу зэблахъуным иамал аратыгъ. Ахэм федеральнэ ахышэу сомэ миллион 62-рэ мин 726-р апэлухагъ.

Мы Иофыгъоим фэгъэхыгъэу унашгор республикэм зэрэщагъэацлэрэм фэгъэхыгъэу нахь игъэкълотыгъэу тигъэзет кыхиуытх.

ЖАКЪЕМЫКЪО
Аминэ.

Лъэшэу сыгу къео

Игъонэмысэу цыф шлагъом идунай зыхъожьыкълэ, лъэшэу гукъао мэхъу. Етлани цыфыр уинэосэ благъэщыгъэу, дэгъу дэдэу пшлэщтыгъэ зыхъукълэ, гукъаом нахь хэхъо.

Ащ фэдэу гукъэошхо сщыхъугъ дэгъоу сшлэщтыгъэу, сиблагъэ хъугъэу Тыгъуж Руслъан ыгъэшлэгъэнхуи шчымылэу мэкъуогъум и 20-м идунай зэрихъожьыгъэр. Руслъан сиблагъэ хъуным ыпэкклэ Иоф дэсшлагъ. Сэ комсомолым икомитет сырисекретарэу колхозэу Кировым ыцлэкклэ шчытым Иоф шысшлэзэ, 1973-рэ илэсым еджаплэм икълэлэгъаджэу Iутыгъэ Руслъан кычлаши, колхозым ипартком секретарь фашыгъагъ. 1973-рэ илэсым ишышхъэу мазэ кышчегъэжъагъэу 1975-рэ илэсым Ионыгъом нэс Руслъанрэ сэрырэ Иоф зэдатшлэу хъугъэ. Ащ кышчегъэжъагъэу тыдэ сыщылукагъэми, еджаплэм зегъэзэжымыи симыгъэгъуашэу, зыкыслюигагъэу шчытыгъ. 1998-рэ илэсым сипшъашэу Альбинэ нысэкклэ фашэш нахь зэпэблэгъэ шчыпкълэ тэхъу. Ащ кышчыублагъэу нахь тызэхыхъу, тызэлъыкълу тышчытыгъ.

Руслъан цыфыгъэшхорэ шхъэкклэфэныгъэшхорэ зыхэлэ цыфыгъ. Илэс пчъагъэм дэгъоу кызыгурыуагъэу цыф кызырыкълу, гуфэбэныгъэ хэлъэу, зэхэдз ымышлэу ар зэрэщыты-

гъэр. А псэуэмэ яшлуагъэкклэ шлу дэдэ зысыгъэлъэгъугъагъ, ежымы лъытэныгъэ дахэ кысыферилагъ. Мырэуштэу Руслъан кысылотыгъэ: лы фэдэр бэдэд, лы заклэр зырыз, ахэм, Андазур, о зыкълэ уащыш. Мы гушы-лэхэр сэ щытхъугъэкклэ зыфэслэгъужьырэп, ау кысылотыгъагъэр зытэтыгъэ шчыпкърэ къэсэтхы.

Ныбджэгъушлу кысыфэхъугъэ Руслъан колхозым зыщэлэ, Аскъэлэе еджаплэм Иоф зыщешлэ Иофшлагъэ дэгъоу сышыгъозагъ, гъэхъагъэу илэхэм афэшл СССР-м просвещениетмкълэ и Министерствэ кышчыублагъэу, хэкуоном, районом къанэсыжъэу наградэхэр кызырэрэтыгъэхэми, щытхъуцлэхэр кызырэфыагъэшхошагъэми лъэшэу сагъэгъушлогъагъ. Географиемкълэ район методкабинетым итхъамэтагъ. Ар бэмэ шлу алъэгъушчытыгъ, ныбджэгъубэ илагъ. Шу дэдэ зыкълэлэгъушчыгъэр, шхъэкклэфэшхо зыкълэфашышчыгъэр шэн-гъэпсыкклэ дахэ зэрэхэлъыгъэр, ныбджэгъухэмкълэ хыалэлэу зэрэщытыгъэр, гуфэбэныгъэ цыфмэ зэраферилагъэр ары.

Къин ащ фэдэ цыф ыкли ныбджэгъу блэгъэ шлагъор члэу-нэныр. Ар гуэхълэшхо сщыхъу Руслъан ишхъэгъусэ Сари, иунагъуи, илахылэхэми сафэтхъаусыхэ. Алахъэм джэнэтыр кълуаплэ зыфишлыштыгъэм ащышчышынэу селъэлэ.

ОДЭЖДЭКЪО Андазур.
Аскъэлай.

РЕДАКЦИЕМ КЪАТХЫРЭ ПИСЬМЭХЭР

Ныкълэуфыгъэм имашлу

Сэ зыпарэкклэ гъэзетым сыкълэтхагъэп, ау «Адыгэ макъэр» кысэтхыкълэ, седжэ. Зы нэкълубгъуи къэзгъанэрэп, къэсыфэ сшлуабэ дшлэ. О убзэ фэдэ хъуни шылэу сшлэрэп. Непэ сыкълэзтегушылэ сшлоигъор сянэ кылыфыгъэу Хъарун ары. Ар джыдэдэм кытхэтыжъэп, зыщымылэжъыр жъоныгъуакълэм и 24-м илэсыш хъугъэ, непэм фэдэу кысышлэшлэ.

Джы ащ сыфемыжъэзэ, Жакълэмыкълэ унагъоу сыкълэзэрыхъухъагъэм тлэкълэ кыслюаллэ сшлоигъу. Пэнэжыкълэу аперэ коренноимэ ащышэу сятэжэ Жакълэмыкълэ Исхъакъ дэсыгъ. Революцие лъэхъаным лажъэ зимылэу агъэпшынагъэмэ ащыш. Зыфэпшынагъэр ежэ ылэшхытлукълэ ылэжъыгъэ мыткур ары. Сятэжэ чаныгъ, лэжъэ-кълуагъ, унэ дэгъуи илагъ, былымхэри илагъэх. Джащ фэдиз былымыр ыкълуипллырэ ежырырэ алыгъыгъ. Унэлути, гъэчыракълэу ялагъэп, зымы мыхъункълэ дзекълуагъэп. Революцие ужым лишон шлыныр кызыежэм кыатэбанэхи ялэр экклэ атырахы, къинэу алъэгъугъэр кълэлогъуай. А лъэхъаным «лишон» ашлыгъэр зэпшлэлэныр хэгъэкклэ, уеплыны, удэгъушылэни уфитыгъэп.

Джарэу зэрэщытызи цыф дэгъухэр чылэм кыдэкълэ-гъэх. Гъонэжыкълэ Исхъакъ зеришлэлэхи, ичэтэщ къарити, джар кълуакълэбзи ихъажыгъэх. Ащыгъум зэрэхъуштыгъэхэр нэбгырибл: сятэжэ, сянэжэ, сят, сян, якълэлэцлы-кълуиш. Исхъакъ ыкълэмэ анахыжэ Ибрахимэм кыкълэ-лэыклоштыгъэр сэ сятэу Хысэр ары. Адрэхэр Юсыф, Индрыс, ахэм зы шыпхъу закълэ ялагъ.

Ауштэу уахътэр кълуагъэ.

Сятэ зы лы гъэсэгъэ дэгъу горэ кыдэли, тхыт дэгъухэри фигъэпси, сотых заулэ дэлъэу халлэ къаратыгъ. Чэщырэ пхъэ зырыз чэмым кыфы-пашлэмэ кыалэшъуэзэ, сянэрэ сятэрэ ерагъэу унэ цыкълэу рашыхъагъ. Сянэ бзылыфыгъэ икълэлэшхо зэмыблэжъэу, сятэ пкълэушхоу кълэтыгъ. Джа тхъа-мыкълэгоу купым кыхэкклэу Хысэр пхъэшлэ лэзэ хъугъагъэ. Илэсэхэр кълуагъэх, ятлэнэрэ заор кълэжы, ари аухыгъ, ащ ыуж 1948-рэ илэсым сшынахыкълэу сыкълэзтегушылэ сшлоигъор кълэжыгъ. Шъэожъыет зыкълэзэлэтым сятэ кызыдыришэкълэмэ зыдыригъалэзэ, ежэ нахы нахь лэзэжъэу, пхъэм хэшлыкълэшхо фырилэу хъугъэ. Дзэ кълуыкълэу ащи подводникэу илэ-сышэ кълэтыгъ. Кызыкълэжыым шофер курсыр кыуухы, тлэкълурэ Иоф ышлагъ. Ары шхъа-ем ежэ пхъэшлэн Иофыр нахь кыштагъ, шлэлэфи Иоф ришлагъ. Курсыр кызыеух ужым чылэм шышэу Хъутмэ япхъоу Эммэ кышчагъ ыкли унэгъо дахэ ашлагъ. Хъарунэрэ Эм-мэрэ зэдагъотыгъэу пшъэ-шъитф ял. Зэкклэри еджагъэх, унагъо ял. Рим, Сусан, Рит, Саид алоу чылэм дэсых. Анахыкълэ цыкълэу Саидэ Хъа-лэкълэуае шчэсэу. Тхъэм бэгъашлэ ешлых. Ятэ бэрэ ялэнэу хъугъэп, уз мэхъаджэу кълэу-зыгъэм лэкклэжыгъэп. Сянэ кылыфыгъэабэ члэсынагъ, кълэнагъэхэри Тхъэм ихъакълэ. Ау Хъарунэ ихыягъэрэ игу-кълэгъэрэ пшыгъушпэнэу шчытэп. Чылэм зы пхъэ закълэуи шчагъэлагъэп ахэмытэу пшоми ухъукоштэп. Янэ кылыфы-гъэмэ ренэу ылэ акълэдзэгъагъ. Ау сыдым тыфит ныкълэу-фыгъэу гукълэгу хыалэл хыер, Тхъэм иети ыхыжыгъ.

ІШШЫНЭ Долэтхъан.
къ. Гъобэкълуай.

Ансамблэу «Кабардинкэм» иИофышлэхэм лъэшэу гуэхклэ ашыхъугъ Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу, медалэу «Адыгеим и Цытхъузехъ» зыфилорэр зыфагъэшхошагъэу, Адыгеим ипрофессиональнэ хореографическэ Искусствэ лъапсэ фэзышлыгъэхэм зэу ащышэу Бэшкэкълэ Масхъуд Махъмудэ ыкълэм идунай зэрихъожьыгъэр.

Клэлэцкыкыуахэм изэхэцэн мыгъэ зэхьокыныгъэхэр фэхьугъэх. Нахьыпэккэ федеральнэ ахьщэ кызырэтлупщыттыгъэм фэмьдэу мыгъэ пшъэрылхэр зэрэщытэу субъектхэм афагъэзэжыгъэх, «Росгосстрахыр» мылофым кыхэлажэрэп, путевкэхэм ящэфын ны-тыхэм яахьщэ халхьэ. Арэу щытми, зигъот маклэхэм, унэгъо лужьухэм къарыкыгъэ сабыйхэм путевкэхэр ыпккэ хэмьлэу кызыраратыштыгъэр кьэнэжыгъ. Адыгеим ис клэлэцкыкыуахэм языгъэпсэфыгъо уахьтэ изэхэцэн лощлэнымккэ ыккы со-

гъэ клэлэцкыкыуахэм кыккэлы-ккыт илээсымы кьэккытхэу алауагъ, ау ар кьэшлэгъуай.

Мыекъуапэ нахь пэбла-гъэу тыккэжыуагъ, поселкэу Краснооктябрьскэм дэт лагерэу «Турист» зыфилорэм тыккыщыуагъ. Мыщ идэ-хьагъу милиционер тышкыла-гъэп, ау вожатэхэм ащыщ клэлэ зихэхьогъухэр игъусэхэу лутыгъэх, тызыщыщыр зэрамыгъа-шлэу ахэм тыдагъэхьагъэп. Нэужым а лагерым ипашэу Людмила Кузнецовам кызырэт-лауагъэмккэ, мафэм ахэм чэзыу-чэзыу дэхьагъур кьагъэгъунэ, «хымэхэр» кыдэмьхьанхэм лэплэх, пчыхьэм сыхьатыр 19-м кышыублагъэу пчэды-

цкыкыуахэр ащэх. Ыпккэ кы-зэрэщытлауагъэу, Людмила Кузнецовами псыхьом зэрым-щэхэрэр кыккыгъэтхьыгъ.

— Хым тызыккыкы ипэрэп-шлэу нахьыжэхэм ычлэгъ зы-фэдэр зэрагъашлэ, нэбгырипшлэ нахьыбэ зэдыхьагъэхэрэп, лэ-шэу тыналэ атет, — ылауагъ ащ.

Лагерэу ыпккэ тызыдэщы-лауагъэхэм мыри ядгъэпшагъ. Шыпккэр площтмэ, мыш анахь узлэпешэ. Людмила Кузнецовам клэлэцкыкыуахэр шлэ зэрилэгъу-хэрэр, ахэм агъэккэр уахьтэр агу шлэу кьынэжыным ыгуи ыпси хэлэу зэрадалажэрэр, ашгъэу кыготхэмь лощ амы-шлэмэ зэрашлэомыкыштыр нахь кыхьэщыгъэх. «Турист»

Шуагъэу ахэлъыр мымаккэми, щыккэлагъэхэри ялэх

циальнэ хэхьоныгъэхэмккэ Ми-нистерствэр фэгъэзагъ. Мыгъэ-рэ зыгъэпсэфыгъом изэхэцэн пэлауагъэхьащт бюджет ахьщэр нахьыбэ ашлэуагъ. Пстэумккы нэбгырэ мин 25-м ехьумэ за-гъэпсэфыным пае сомэ мил-лиони 111-м ехьу агъэнэфагъ.

тым» шлэу игугъу зэрашлэ-щыгъэр егъэлыгъэу зэрэщы-мытыр олгъэу.

«Эдельвейсыр» Мыекъуа-пэ дэт, Адыгеим ичлэплэ зэ-фэшхьафхэм къарыкы-гъэхэу нэбгыри 169-рэ тыз-

Республикэм имызакъоу Ставропольскэ ыккы Краснодар край-хэм ялээплэ-зыгъэпсэфыпкэ-хэм тиклэлэцкыкыуахэм яуахьтэ ащагъагло. Тигъэзет кызырэ-хиутыгъагъэу, гъэпсэфыгъо уахьтэр кызыхьэм Мыекъопэ районым кышыцэлауахыгъэ лагерхэм ташылауагъ.

Мыекъуапэ анахь пэчы-жэу Хьымышккэ дэт «Зуб-ренкэм» апэу кышщэдгъэ-жыагъ. Мыщ а уахьтэм зыщы-зыгъэпсэфыштыгъэр адрэхэм ащылауагъэм анахь маккэ, нэбгырэ 89-рэ нылэп. Пчэдыжышхэ ужэу клэлэцкыкыуахэр шагуи дэт-хэу тылхьагъ. Тигуапэу кы-хэдгъэщыгъэр милиционерым тызыщыщыр зэрымгъашлэу тызэрэдимыгъэхьагъэр ары. Милицием илофышлэ нэмыккэуи кьэрэгъулхэр чэщи мафи лутых. Лагерым ипашэу Людмила Озеровам кызырэтлауагъэм-ккэ, кышлхьагъэм гухэлэу илэм еж ышхьэккэ зышчымы-гъэгъуагъэу кыдамыгъэхьанэу унашэ афишлэуагъ. Ащ фэдэу пхьашэу щынгъончьагъэм зэрэ-лэплэхэрэр шлэуагъэу кы-хэбгъэщыштыгъэм зэу ащыщ.

Клэлэцкыкыуахэм яуахьтэ зэра-фызэхашэрэм кытегушылэзэ псыхьом зэрамыщэхэрэр кы-лауагъ. Нэмыккэ лагерэу тыздэ-щылауагъэхэм япашэхэмь ар кы-хагъэщыгъ. Анахь куоу зыха-гъахьэхэрэр лъащхьэм кьэсы. Псым икуауагъэ, ычлэгъ зыфэдэр зышчымыгъэунафыгъэ члэплэ-хэр псыхьом зэрагъэхэр, клэлэ-цкыкыуахэм эккэми зэфэдэу есы-ккэ зэрамышлэрэр, нэбгырипшлэ пчэагъэм алтыплэгъуае зэрэ-хьуштыр, нэмыккыбэхэр кы-далыгъэхэр ар рахьухьагъ. Ама-лэу ялэмккэ нэмыккэ шлэуагъэр кызыфагъэфедэхэзэ зарагъэгъэ-псэфы. «Зубренкэм» ар дэу зэрэщамыгъэагъэрэм ишы-хьат ятлонэрэу е ящэнэрэу мыщ «кьэзыгъэзэжыхьэрэр» клэлэ-цкыкыуахэм гушылэгъу тызыфэхь-гъэхэм мымаккэу зэрахьтыр.

Ащ имызакъоу лагерым чы-

плэ рэхьат, члэплэ дахэ щыт, чыгъхэр зэрэщыбэхэм ишлэ-гъэккэ жьыр кьабзэ, клэлэ-цкыкыуахэм тыгъэр кьаыгуауагъэу ашагъагло, спорт псэуа-лэхэрэ шагуи дэтлэгъуагъэх. Куоу ухэлхьыхьэмэ щыккэ-гъэнчэу зэрэщымыгъэр кьэ-лэуагъэу, ау анахь шхьагъэу клэ-лэцкыкыуахэм афызэхашэр фае-хэр агъэагъэх, щынгъончьа-гъэм аналэ тырагъэты, мэфэ 18-у шагъагъэрэр гъэшлэгъонэу зэрафашлэщытм, санитарнэ шапхьэр зэрагъэагъэщытм апылхьы.

Нэужым тызыдэжыгъэ ла-герэу «Ланэ» зыфилорэр ту-ристическэ комплексм кышыцэлауахыгъ, ышлэ кьа-гъэнэжыгъ. Мыгъэ мыщ апэ-рэу Адыгеим щыпсэурэ клэлэ-цкыкыуахэм зыщагъэпсэфы, на-хьыпэккэ Краснодар крайм кыккыгъэхэр ары щылэщы-гъэхэр. Шыпккэу площтмэ, мыр нахь зэтэгъэпсыхьагъ, псэуккэ амалэу клэлэцкыкы-хэм аратыхэрэмккы, яуахьтэ зэ-рафызэхашэрэмккы атеккы. Нэбгырэ 310-мэ а уахьтэм мыщ зыщагъэпсэфыштыгъ.

Лагерым ипашэу Татьяна Нихотинам кызырэтлауагъэмккэ, экскурсиехэм нахьыбэу уахь-тэ атырагъэккэуагъ, Мыекъопэ районым ичлэплэ дахэхэм ащыщ мыккыуагъэу мафэ кыхэ-кырэп. Кышлхьагъэм ишыхьа-тэу тэ тызылхьагъэм авто-бусышхьохэмккэ купшлэ кышлэ-щыжыгъ. Унэхэу клэлэцкыкы-хэр зыщыпсэухэрэр кьабзэу зылыгъэх, яшккыгъэ псэолэ пстэури арыт. Программэ гъэ-нэфагъэккэ, «Родное отечест-во» ащ зэреджагъэхэр, клэлэ-цкыкыуахэм лощ зэрадашлэрэр, патриотизмагъэр нахьыбэу ахалхьаным, културэм, лэпкэ хабзэхэм афагъэсэнхэм ар зэра-фэгъэпсыгъэр лагерым ипашэ кышлэуагъ. Медицинем илофы-шлэхэр зыхэт рабочэ купэу СПИД-м, наркоманием афэ-гъэхьыгъэ зэдэгъушылэгъухэр

адэзышлэуахэм кьэккыуагъэхэм «ащ фэдэ лекциехэм кьафе-джэнхэр» зэрафимыдагъэри ыушхьыгъэп, «ар клэлэ гъэ-саккэ мыхьуштыгъэ» ылытагъ.

А зэпстэу лагерым шлэ-гъэу хэлэу плыгътэн плэжышты, ау щыккэагъэ унэ кыккэ-дэ. **Лагерэ дэхьэгъум щыт тучанэу «Пиво, сигареты...» зытетхагъэр зэфамышлэ-гъэу, етлупщыгъэу лощ ешлэ.** «Тыдэ шьуккыкыгъэ е тыдэ шьуккэр?» ылоу зыпари кытэуапчлэуагъэп. **Фабэр градус 38 — 40-м зышчы-сырэм, щэджэгъо нэстырым клэлэцкыкыуахэр экскурсие кыккыжыгъэх.** **Шагуи кыдэхьажыгъэхэр фабэм ыгъэсымэджагъэхэм фэдэ-гъэх.** Унэхэу ахэр зыщыпсэу-хэрэр корпус шхьагъэм чыжэу пэудзыгъэхэу мэз лъапсэм итых, ахэм арысхэр зихэхь-гъух. «Зубренкэм» зыщызыгъэ-псэфырэ клэлэцкыкыуахэм ягъэ-пшагъэмэ, шлэуи зымылэ шэпхэ башэ «Ланым» щылэхэм зэра-фагъэуагъэр кыхьагъэ. Шхьа-фитэу адрэхэр зэрэджэгъухэрэм, яеплэуагъэ, яшлэуагъэуагъэр кыдалыгъэхэу яуахьтэ зэра-фызэхашэрэм афэдэ мыщ щыт-лэгъуагъэп. Лагерым ипашэ щытэу гушылэгъу тызыфэхь-

жыым 8-м нэс милиционерым ящынгъончьагъэ лэплэу.

«Туристым» зыщызыгъэпсэ-фыштыгъэр тыздэщылауагъэ-хэм эккэми анахьыб, нэбгырэ 330-рэ хьуштыгъэх. Ккыгуи пэпчэ Адыгеим ичлэплэ зэфэ-шхьафхэм къарыкыгъэхэу ащ фэдиз кьэккыуагъэ. Тызыдэ-хьэм рэхьагъыгъ, щэджэгъочы-е уахьтэу тытефагъ. Клэлэцкы-кыуахэм языгъэпсэфыгъо уахь-тэ зэрэзэхашэрэм, псэуккэ ама-лэу кьаратыхэрэм защыдгъэ-гъуагъэ, лагерым ипашэ тыдэ-гушылэгъэу клэлэцкыкыуагъэ ма-ккэм пстэури зэлыубыты-жыгъ. Чыем джыри кыхэ-мыккыжыгъэу, пшыгъэу е зэщэу зыпари ахэтыгъэп, нэб-гырэ пэпчэ зыгорэм фэгъэзэ-гъагъ, пчыхьэзэхьагъэм зыфа-гъэхьагырыштыгъ. Клэлэцкы-кыуахэм кызырэтлауагъэмккэ, лощхьабзэ гъэшлэгъонхэмккэ байгъэх. Музыкэмккэ, кьэш-онымккэ, сурэтшынымккэ лэп-лэзныгъэу ахэлхэр кьагъэлэ-гъон амал зэрагъагъэр кыха-гъэщыгъ. Илээс кьэс лагерым ипашэ музыккальнэ руководи-тель кьырегъэблагъэ. Мые-къуапэ, Мыекъопэ районым ячлэплэ зэфэшхьафхэм экс-курсие зэрашлэхэрэм нэмы-ккэу хы шлэуагъэу лэушом клэлэ-

щыккыгъэ уахьтэм щылауагъ. Мыщ ипашэу Шагудж Вален-тинэ гушылэгъу тызыфэхьум, чэщи мафи кьэрэгъул ялэу ары кызырэтлауагъэр, **тызыло-хьэм зыпари тыздаккэрэм-ккы кытэуапчлэуагъэп.** **Щэ-джэгъоужэу клэлэцкыкыуахэр шагуи дэтыгъэх, ау гъэнэфа-гъэу зыгорэм пылэ ахэтлэ-гъуагъэп, шхьагъэ «зэрэфэ-лэжккэу» иуахьтэ ыгъагло-щыгъ, нахьыжхьэр чыгъ-члэгъэ жьаум члэсыгъэх.**

Мы лагерым лэныккыуагъэ-хэмккэ мы мафэм тыздэщыла-гъэхэм ауж кьенэ. Ащ ипашэ клэлэцкыкыуахэм яуахьтэ зэра-гъагъэрэмккэ тызэуапчлэуагъэ, лощхьабзэу зэхашэхэрэм иккы-ащымыгъуагъэм фэдэу кыт-цыхьыгъ. Кыхьэдгъэщыгъэр лэпккэ лэмы-псымэ зэфэ-шхьафхэр кызыщашлэхэрэ гупчэу Нэгъуцу Аслэан зыпа-щэм клэлэцкыкыуахэр зэрашхэ-рэр ары. Илээс кьэс лагерым ккэу зыгорэ кьахэхьэ, щыккэ-гъэнчэу щымытхэмь, клэлэ-цкыкыуахэм языгъэпсэфыгъо уахьтэ нахь гъэшлэгъонэу зэрэ-зэхашэщытм пае лэуагъым диштэрэ шлэуагъэ зэфэшхьаф-хэр кьаугупшысых, псэуккэ амалэу ялэхэр нахьышлэу зэра-шлэщытм дэлажэуагъ. «Эдель-вейсыр» уахьтэм кышчинэрэм фэдэ, зыпари зэхьокыныгъэ фэ-хьуагъ.

Зэргъэпсыгъэхэмккы, клэлэ-цкыкыуахэм яуахьтэ зэрафызэхашэрэмккы, нэмыккэ лэныккы-хэмккы лагерэу тыздэщылауагъэ-хэр зэтэккы, члэплэу зыдэ-щытхэрэ зэфэдэхэп, щыккыагъэу ахэтлэгъуагъэхэр кыхьэдгъэ-щыгъэх, ау адрэхэм кызырашхэ-щырэ шлэуагъэ горэ зыхьамылэ ахэтэп. Пстэумэ анахь шхьа-гъэр клэлэцкыкыуагъэр зихэхь-гъухэмрэ яуахьтэ фэдэ хэлэу зэрагъагъэрэр, зыпари фэ-мыгъэзагъэхэу урамым зэрэте-мытхэр ары.

ХЪУТ Нэфсэт.

Лъэпкъ Иофхэм такIыб афэтэшъумыгъэгаз

Къэбэртэе Адыгэ Хасэм ихьакIэщ цыф гъэшлэгъоныбэ щызэблэкIы. Ахэм зэу ащыщых Адыгэ Республикэм щыщ зэныбджэгъухэу ЕнэмыкIо Мэулидрэ Едыдж Мэмэтрэ. ТIури Тыркуем къыщыхъугъэхэми, илъэс заулэкIэ узэкIэлэбэжмэ яунагъохэр ягъусэхэу Мыекъуапэ къэкIожьыгъэхэу щэпсэху.

УиIэм ыуасэ зыхэаплIэрэр ар зыпшIокIод нэуж арэу аIо. Ар нафэу щызэхэошIэ хэкур зэрагъэбгынэгъэ тилъэпкъэгъухэм адэжъ узыкIокIэ. Хэкужым идэхагъи, ащ ибайныгъэхэри ахэм нахъ куоу зэхашIэ. Мы гупшысэхэр IупкIэу ащыпхырыщыгъ УФ-м итхакIохэм я Союз хэт ЕнэмыкIо Мэулид итхыгъэхэм. Мэулид гурыт еджапIэр къызеух нэуж Стамбул дэт университетым щеджагъ. Егъэджакалоуи, телевидением сценариэхэр шафитхыхэуи къыхэкIыгъ. Мэулид усэхэр, рассказхэр зэритхыхэрэм нэмыкIэу МэшбэшIэ Исхъакъ ироманитIу, КIэрэщэ Тембот ироманэу «Шыу закъу» зыфилорэр тыркубзэкIэ зэридзэкIыгъэх. «Къушхъэхэм сагъэшIыгъэ гупшысэхэр» — джары усэхэр зыдэт итхылы ащ цIэу фишIыгъэр. 1980-рэ илъэсым апэдэдэ хэкужым ылапэ къызырешаеи щилъэгъугъэхэмрэ игузэхашIэхэмрэ тхылым итхын ылапсэ фэхъугъэхэр.

— Обществэу «Родинэм» апэ дэдэ сыригъэблагъи, мэфэ 14-кIэ Налщык сьдэсыгъагъ, — игукъэжыкхэмкIэ къыддэгуащэ Мэулид. — ЫужыкIэ сыкъызэкIом Домбай сьдэ-кIоегъагъ. Ащ къыщыслъэгъугъэхэм лъэшэу сыгу къагъэбырсырыгъ, бэми сарагъэ-гупшысагъ. А къушхъэлъэ ЧыпIэм зэ нэмыкIыи уимы-тыгъэмэ, адыгэм инепэ, инеуш гъунэм нэсэу зэхэпшIэшъунэпщтын. Ошъогум зыщыцэрэ бгы лъагэхэм, къушхъэ цэкIэ пагэхэм афэзгъэдагъ сэ сьлэпкъи. Ахэр арыштын адыгэм ищылэкIэ-песукIэ, ипэгэгъэ шапхъэ афэхъугъэхэр. Сьдэу афэдэ къабзэхэ а бгы шъэджащэхэр тятэжъхэм ядунэтетыкIагъэ, яIокIэ-шIыкIагъэхэм!

Хымэ хэгъэгу къыщыхъугъэ хэтрэ адыги къэбаркIэ зэхихыжыгъ хэкужым къушхъэхэр зэрэщыбэр, чIыопсым исыд фэдэрэ уахъти тичIыналъэ зэрэдэхэ дэдэр. Ау IорIотэжъу зэхэпхыгъэмрэ унитIукIэ плъэгъурэмрэ зэгъэпшэгъуаех. ИкъэбарышIу пчъагъэ зэхэсхыгъэми, ащ фэдэу сынэгугу къысфылкIэгъэуодщыгъэп сэ, гушыIэм пачэ, Iошхъэмафэ. ЫужыкIэ сьздэщылэгъэ, слъэгъугъэ пстэуми къызгурагъэуагъ адыгэчIыи идэхагъэ гушыIэкIэ къызэрэпфимыло-тыкIыштыр.

Зэрэадыгэ къодыем пачэ адрэ лъэпкъхэм анахъ насыпышIоу зызылгытэжыкхэр ЕнэмыкIор илъэси 8-м ехъугъэу Мыекъуапэ щэпсэуми, ар ыгукIэ ылъэгъурэ пстэуми афэкIэщыгъэ. Ар шIогъэшIэгъонэу алъэплъэ тилъэпкъэгъухэм, зэрэгъаппэх зихэкужъ пэлэпчъэу псэурэ адыгэхэмрэ хэкурысэхэмрэ

ядунэтетыкIэ, яшэн-хабзэхэр. «Илъэси 150-рэ тешIэжыгъ тятэжъ плашъэхэр яджэныкIо пэкIыи хымэ чIыналъэр псэуплэкIэ къызыхахыгъэм. Ау сьд фэдиз бэлахъ ателъыгъэми, хэхэс шыIакIэм идьджыгъэ мымакIэу агъэунэфыгъэми, ижъ-ижъыжыкIэ адыгэм ишэн-хабзэхэр, ньдэлъфыбзэр агъэкIодыгъэп. Ахэм лIэшIэгъурэ ныкIорэм аухъумэшъугъ бээр, яхабзэхэр. Километрэ мин пчъагъэкIэ зэпчыжъэхэу, лъэпкъышхохэм яжъау чIэтхэу къекIокIыгъэхэми, хэгъэгу пчъагъэхэм ащитэкъухъэгъэ тилъэпкъэгъухэм ящылэкIэ-псэукIэ лъэныкъуабэхэмкIэ зэрэзэхыщырыр умыгъэшIэгъон плъэкIырэн. Тыркуем ит адыгэ къуаджэхэмрэ хэкужым икъуаджэхэмрэ ащыпсэхэхэрэ языфэпакIэки, нэмыкI лъэныкъуабэхэмкIэ зэпэблагъэх. ГушыIэм пачэ, нахъыпэкIэ адыгэ унагъохэм лъфыгъи 9 — 10 яIагъэмэ, джы тыдэ щыпсэурэ адыги тIу, щы зэригъэгъотырэр. А лъэныкъомкIэ зетгэфэх. «Метафизикэм иамал горэкIэ зэрэшIэхэ шыуIа адэ?» — егъэшIагъо ЕнэмыкIом.

Ежъ Мэулид къызыщыхъугъэр адыгэ къуаджэти, адрэ чыла-гоу адыгэхэр зыщыпсэхэрэм ящылэкIэ-псэукIэ сьдрэ лъэхъани шIогъэшIэгъоныгъ. Ар дэмыхъагъэу зы къуаджи Тыркуем итэпщтын.

— 1976-рэ илъэсым къэсэшIэжы тыдэрэ къуаджи сабийхэу урамхэм ащыджэгъухэр яныдэлъфыбзэ нэмыкI зэрэрымыгушыIэщыгъэхэр, — ыгу къэкIыжы ЕнэмыкIом. — Зы тырку гушыIэ Iэтэхохэм яжабзэ къыхагъафэщыгъэп. А лъэхъаным къуаджэхэм радиор, телевидениер къазэралъымыIэсыгъэм ар къыхэкIыгъэнкIи хъун. Джы нэмыкI зэман тызыщыпсэурэр, къуаджэхэм адэсыгъэхэр къэлэшхохэм псэуплэкIэ якIужыгъэх. Сэ къызэрэсшIошIырэмкIэ, анахъу ны-тыхэр арых бзэм нахъ фэсакъынхэ фаер. Сыда пIомэ урамым, гъэсапIэм, еджапIэм ащызэхимыхырэ бээр сабыим IэкIэмызыным пачэ ар унагъом илгын фаеу сеплгы.

— Сэри Мэулид къызыщыхъугъэ къуаджэр ары сызыдэсыгъэр, — тизэдэгущылэгъу лъегъэкIуатэ Едыдж Мэмэтрэ. — ЕджапIэм сьчIэхъаным ыпэкIэ адыгабзэм нэмыкI сшIэщтыгъэп. Университетыр тыркубзэмрэ литературэмрэкIэ езгъэджэн амал сшIэу къэсыухыгъ. Ау ар къышхъэмыпагъэмэ зыкIи синыдэлъфыбзэ пэрыохъу къыфэхъугъэп. Сыда пIомэ сьцIыкIугъом къыщегъэжъагъэу сихэкужъ къызгъэзжыныр ары сызыкIэхопсыщтыгъэр. Нэу-

жым Адыгэ хасэхэр зэхэцэхэу зырагъажьэм ахэм къащалэ-тырэ Иофыгъохэр сшIогъэшIэгъонхэти, сьгуапэу сахэлажъэщтыгъ. 1990-рэ илъэсым апэрэу Налщык сыкъэкIуагъ. Ащыгъум обшествоу «Родинэм» егъэджакIоу сыкъыригъэблэгъагъ. Ащ фэдэ амал блэбгъэкIы хъуна — хэкум сыщыпсэунэу фитыныгъэ къысэзыпырэ тхыгъхэр псынIкIэу згъэхъабырхи, Мыекъуапэ сыкъэ-кIожьыгъ.

— Мэмэтрэ, укызэкIожьым Иоф пшъхъапэ зэбгъэпэшыгъэу узэрылажъэрэм джы нахъ игъэкIотыгъэу тыщыгъэгъуау.

— Хэкум сыкъэкIожьым мурад зысэшIым апэу сызэгупшысагъэр мыры: «СьдкIэ сихэкужъ, ащ щыпсэхэрэм сашъхъапэшъушты?» Ащыгъум, 1993-рэ илъэсым, IэкIыб къэралыгъуабзэхэр зыщарагъэшIэрэ Гупчэ Мыекъуапэ къыщызэIусхыгъ. Илъэсхы зыныбжъхэм къащегъэжъагъэу шпэныкъом нэсхэрэри мыщ къекIуалIэх. Адыгабзэм изгъэшIэн нахъ хэхыгъэу тыналэ тетэгъэты. Хэкужым къэзыгъэзжыгъэхэу ньдэлъфыбзэр зэзыгъашIэ зышIоигъохэм, кIэлэцIыкIухэр дэзыхыыхэрэ нэмыкI лъэныкъохэми тэдэлажъэ. ТиIофшIэн къытфэгъэпсынIкIэрэ амалхэм ащыщ зэдгъэуIугъэ фондур. ЕджэныкIэ гъэхъэгъэшIухэр зышыхэрэм стипендиэ ятэты, зэ-нэкъокъухэм, конференциехэм тиеджакIомэ ащыщ хэлэжъэнэу хъуми, мылтыкукIэ тыдэлэ, Гупчэм къекIуалIэхэрэм агъэхъагъэхэр къызыщыгъэлъэгъогъэ журналым икыдэгъэкIын текIодэрэ мылтыкури фондур ары къызыхэкIырэр.

ИцIыкIугъом щегъэжъагъэу лъэпкъ Иофым ыбгукIэ щымытэу, фэгумэкIызэ къэзыхырэ Мэмэтрэ, сьд фэдэрэ IонатIэ къырапэсыми, адыгэм ифедэ зыхэлъ зэрилэжыштыр ары зыуж итыр. Ар ахэт АР-м щызэхэщэгъэ Адыгэ Хасэми, Дунэе Адыгэ Хасэми.

— «Адыгэр адыгэу хымэ хэгъэгум къыщызэтенэным пачэ хэкум къепхыгъэу щытын фае, — еIо Едыджым. — Нахъыбэрэ тызэхъанхэ, тызэрэшIэнхэ фае. Хымэ хэгъэгухэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэр хэкурысхэм ягуфэбагъэ къырищэлэжыныхэу сэгугъэ.

Илъэси 150-рэ зэпэлэпчъэу псэугъэ зэлэпкъэгъухэр зы мафэкIэ, зы илъэскIэ зэфэпщэсыжыныхэр зэрэмылоф псынIкIэр къыдгурэIо. Ау ащ мэхъанэу иIэр къыдгурьIоу хэхэсхэм ягузэхашIэ зэхэпшIэмэ, Иофыр ыпэкIэ нахъ лыкIотэнэу сэгугъэ. А пстэумэ апшъэр къэзыгъэзжыныхэу фаехэри, ахэр къэзыгъэблэгъэжъхэрэри тызэкIотэу тызэдэлэжъэныр ары ищыкIагъэр, адыгэхэр хымэ къэралхэм щакъамыкIокIэжыныхэм пачэ».

НЭШIЭПЫДЖЭ Замир.

Нахъыбэ зэрэхъунхэм тыпылъ

Зи Хэкужъ къэзыгъэзжыгъэхэм я Мафэ хагъэунэфыкIы зыхъукIэ зыкIи къыпфэмыушчыгъэ гупшысабэмэ узэ-лэаубыты. ЯчIыгу абгынэн фаеу зэрэхъугъэм къыздыхыгъэ тхъамыкIагъомрэ лъэпкъымкIэ ащ нахъ насыпынчъагъэ зэрэщымыIэмрэ зэхэзышIагъэхэм ащыщ адыгэ лъэпкъри. ЖъалымыгъэкIэ зи Хэку зэрагъэбгынэгъэ адыгэхэм хылыгъэу ателъыр затэ-зыжыштыр ятэжъхэм ячIыгужъ къызагъэзжыкIэ ары. Ау ар яхъопсэпIэ шъхъалэу, къамыгъэзжышъоу тилъэпкъэгъу тхъапша хымэ къэралыгъохэм арысхэу зидунай зыхъожьыгъэр? Тыдэ щылэми, сьд фэдизу дэгъоу мэпсэуми, цыфым ыпсэ зыдэгъэзагъэр Хэкур ары. Ау непэ дунаим щитэкъухъэгъэ адыгэхэм апсэ Кавказ чIыналъэмкIэ щыл шыуIа? НэмыкI упчIэхэри шъхъэм къетаджэх: тэдэжъ щыпсэурэ адыгэхэр фаех шыуIа яхъу тилъэпкъэгъухэм къагъэзжыныхэу?..

ИгупшысэхэмкIэ къыддэгуащэмэ тшIоигъоу КъЩР-м и Адыгэ Хасэ итхъаматэу Шэрджэс Мухъэмэд упчIэ заулэкIэ зыфэдгъэзагъ.

— **Мухъэмэд, адыгэ лъэпкъхэм язэкъотныгъэ шышхъэлым и 1-м агъэлъапIэу зэраублагъэр сьдым епхыгъа? Ащ игугъу къытфэпшIыгъэмэ дэгъугъэ.**

— Сербием иавтоном краеу Косовэ иадыгэ къуаджэхэм адэхэр чIыпIэ зэжъу зэфэхэм — албанцэхэм ахэм зао къазырашIылым, 1998-рэ илъэсым шышхъэлым и 1-м Адыгэ Республикэм и Президентэу Джарымэ Аслъан кIэ-шакIо зэрэфэхъугъэм тетэу нэбгыри 165-рэ Косовэ къырашIыжыгъагъ. Джащыгъум хэкум къыхэжыгъэ апэрэ нэбгырэм машинэ шIухъафтынэу ратыгъагъ. Адыгэхэм ячIыгужъ зарагъэбгынагъэм щегъэжъагъэу апэ дэдэу ахэр арых къэзыгъэзжыгъагъэхэр. А мафэм ыужыкIэ репатриантхэм я МафэкIэ еджагъэх. ШыпкъэмкIэ, Къэрэщэ-Щэрджэсым мы мафэр адрэ мэфэкIхэм афэдэу щытымыгъэлъапIэрэми, сэ зэрэслытэрэмкIэ, ащ уасэ фэтшIын фай.

— **Непэ хымэ къэралыгъохэм ащыпсэурэ адыгэхэм ащыщыу къэзыгъэзжыныхэу фаехэм сьд фэдэ пэрыохъуа апашхъэ къиуцохэрэр? Бзэ Иофым, зыщыпсэуштыгъэ чIыпIэм, ИофшIапIэм якъэгъотын афэгъэхыгъэу, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, къэгъэзжыны Иофым епхыгъэу сьда къэпIон плэкIыштыр?**

— Шыпкъэрэ пIоштмэ, дунаим щитэкъухъэгъэ адыгэ пстэуми къагъэзжыныхэу сшIошъ хъурэп. Сыда пIомэ, гухэкI нахъ мышIэми, джырэ адыгэхэм ялъэпкъ шIулъэгъушхо фырайэу сфэлоштэп. Тэдэжъ щылэ тилъэпкъэгъухэми къахэкIых «тэри ИофшIапIэ дгъотырэн, типсэукIи шIагъон, хымэ къэралыгъохэм къарыкIыжыхэрэ сьдэ-

уштыгъэ тэдэжъ щыпсэуштыгъа?» зыфэпIоштхэм афэдэхэр зы-лохэрэр. Арэуштыгъэ щыт нахъ мышIэми, къэзыгъэзжыныгъэхэм япчъагъэ непэ нэбгырэ минитIум нэсы. Ахэм янахъыбэр Къэбэртэе-Бэлыкъарым, Адыгэ Республикэм къэкIошъыжыгъэх, сыда пIомэ нахъыбэу а чIыналъэхэр арых адыгэхэр зэрафгыгагъэхэр.

ШыпкъэмкIэ, нэмыкI къэралыгъо укыкIэу тэдэжъ щылэныгъагъэ щегъэжъэнымкIэ пэрыохъу мафIэп къыкIокIырэр. Ау зи Хэку шIу зылыгъоу ащ къэкIошъыжы зышIоигъом ыбзи зэригъэшIэшт, ИофшIапIи къыгъотышт. Анахъ шъхъалэр ащ уфэеныр ары. Хымэ къэралыгъохэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм непэ адыгабэрэ алэкIэзыжы. Ащ ежъхэри егъэгумэкIых. ГушыIэм пачэ, джырэблагъэ Тыркуем къырашIыкIи къытаIуагъ яныбжыкIэхэм адыгабэр, адыгэ къашъохэр арагъашIэ зэрашIоигъор, ахэр зыгъэсэщтыгъэр афэдгъэкIонхэу зэрэфаехэр. Ау тыхэгъэгу ущыпсэуным пачэ урысыбээр умышIэ зэрэмыхъуштыр къэкIошъыжы зышIоигъохэм къагурэIо ыкIи бээр зэрэзэрагъэшIэщтым пылгых.

— **Джырэ тилъэхъан Интернетым амалышхохэр къетых. Дунаим щитэкъухъагъэ хъугъэ адыгэхэр ащ зэригъэшIэшъуштыгъ.**

АщIкIэ тиззпхыныгъэхэм уакъытегушIы сшIоигъуагъ.

— Зэпхыныгъэшхо тилэу сфэлоштэп. Ау тиныбжыкIэхэм къахэкIых ИнтернеткIэ хымэ къэралыгъохэм ащылэхэм нэлуасэ зафэзышIы зышIоигъохэр. Ащ нэмыкIэу ахэр хэкум къедгъэблэгъэнхэу, тхъакIэнхэу, нэлуасэ тафэхъунэу тыпылъ. Тыркуем къыкIынышъ ныбжыкIэ 50 къытфэкIошт. Ахэр Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлыкъар, Къэрэщэ-Щэрджэс республикэхэм тхъамэфэ зырызкIэ ащылэщтых. Ахэм загъэзжыкIэ, ИнтернеткIэ, телефонкIэ зэрэзэлыIэсыштыгъэх, зэрэзэфтхэштхэм цIэ хэлъэп. Зэрэ-фэпIэкIэу тилъэпкъэгъухэм гъусэныгъэ пытэ адыгитIэным, лъэпкъым зыгу фэузыхэрэр нахъыбэ тшIыным тапылышты.

— **Зи Хэку къэзыгъэзжыгъэхэм я Мафэ хагъэунэфыкIы. Адыгэ пстэуми зафэбгъаззэ мы мафэм сьд япIо пшIоигъуагъэр?**

— Хымэ къэралыгъомэ арыс тилъэпкъэгъухэр апсэ къузыгъэу мэпсэх. А хэгъэгухэр зэтэгъэпсыхъагъэхэу орэхъу фаеми, ау ахэмкIэ адыгэхэр хымэх. Тилъэпкъ зиужыжынымкIэ мэфэкIыр Тхъэм мафэ тфэшI, гукъао тымилэу, пстэури тичIыналъэ тыщызэрэугъоижыгъэу зылыгъужыштыгъэхэм ащыщ Тхъэм тешI.

Адыгэхэм зафэгъазэзэ сьлэIу сшIоигъу зыкыагъэгъунэжыныхэу, наркотикымрэ шъонымрэ задырамыгъэхыхэу ныбжыкIэхэр лэжээнхэу, лъэпкъым фэпсэунхэу!

ДЫШIЭКI Анет.

Зигугъу къэсшышт кIалэр тикъуаджэу Къэбыхьаблэ къышхьыгъу, авиацием ар зыхэтым сэ сычыкIугъ. Ауштэу шытыгъэми, адыгэхэм апэрэ летчикэу къызэ-рахэкIыгъэ закърор ары тызшыгъозагъэр. Къызэрало-тэжырымкIэ, Чэлэмэт кIэлэ къопцIэ ищыгъэ дахэ-штыгъэ, дэгъоу еджэщтыгъэ. Ау къехуаулагъэр амышлэу 1937-рэ ильэсым кIодыгъэ. Рыгушылэщтыгъэх исамолет Испанием шыраутэхыгъэу. Ау зэрэхьыгъэ шъыпкъэр ащ ышыпхъоу Фатимэт къызэрэсфилотэ-жыгъагъэм тетэу къэсэтхыжы.

Игъусэхэр къэгъэнэжыгъэнхэм текIодагъ

Цуамыкъо Наныу къуитIурэ пхъуитIурэ илагъ. Анахьыжэу Молидхъан бзылфыгъэ гъэса-гъэщтыгъэ, партийнэ IофшIэнхэм апылгыгъ. Аминэ мэшIокугъогу транспортнымкIэ инженерыгъ, лажэ зымылэу агъэкIодыгъэм ахэ-фагъ. Апэрэ летчикым яти, яни, ышыпхъу нахьыжи Хэгъэгъу зэо-шхом буж дунаим ехыжыгъэх. Фатимэт 2003-рэ ильэсым идунай ыхъожыгъ. Ар РСФСР-м изаслуженнэ кIэлэгъэджагъ, Лениным иорден зышъошэ бзылфыгъэмэ ащыщыгъ, Адыгэ еджэпIэ-интер-натим Iутыгъ. Унагъом ышхъэу Наныу заом ыпэкIэ колхозым ишэ-хъо фермэ ипэшагъ. Илагъэх ащ орденэу «Знак Почета», медалэу «За трудовую доблесть» зыфи-лохэрэр.

Цуамыкъо Фатимэт ыш фэгъэ-хыгъэу къызэрилотэжыгъагъэм-кIэ, ежыри Чэлэмэти Къэбыхьаблэ дэтыгъэ еджапIэм чIэсыгъэх. Ар Каир университетим шеджэ-гъэ чыф гъэсагъэу Шъауко Хьа-лимэ я 20-рэ ильэсхэм къызэIуи-хыгъагъ, араб алфавитым адыга-бзэр ильэу шырагъаджэщтыгъэх. Нэужым Хь. Шъауком апэрэ еджэпIэ-интернатир Мыекъуапэ къызшызIэуехым, Чэлэмэти Фат-тимэти ащ чIэсыгъэх. А еджапIэр къызэуехым Чэлэмэт Мыекъуапэ дэтыгъэ индустриальнэ технику-мым техникескэ сэнэхъат шызэ-ригъэгъоти, нэужым машинэшI заводым Iоф шишIагъ.

— А лэуханым Чэлэмэт ильэс 16 ыныбжыгъэр, — къылотэжы-гъагъ Фатимэт. — Мафэм чылэм къэкIожыгъэу тятэ риIуагъ Рос-тов еджако зэрагъакогъэр. Зыще-джэщт еджапIэр зыфэдэр ны-ты-хэм къаримылоу мэфэ заулэрэ хэ-тыгъ. Хэгъэгъум летчикхэр ищы-кIогъагъэх. Ау летнэ еджапIэм чIэ-хъаным пае ильэс 18 ыныбжыным фэагъ. Чэлэмэт ильэс 16 нахъ ху-гъагъэп. Къоджэ Советым кIомэ ялэуэз ильэс 18 хугъэу тхылъ къалихыгъ. Ащ тегъэпсыкIыгъэуи паспорт къыдихыгъ. Ар зыхьугъэр 1928-рэ ильэсыр ары.

Сыдэу шыгъти, комсомолом и Адыгэ хэку комитет иборнэи Ростов дэтыгъэ летнэ еджапIэм чIэхьагъ, нэужым Оренбург авиа-училищыр къышиухыгъ. Летчик хьугъэхэр СССР-м ичIыпIэ зэфэ-шхьафхэм ахагошагъэх. Чэлэмэт Белорусскэ дзэ округым хэты-гъэ я 36-рэ авиаэскадрильеу С.М. Кировым ычIэкIэ шыгыгъэм агъэ-кIуагъ. Зыхэтыгъэ летчикхэм зэ-кIэм и анахьыклагъ. 1912-рэ ильэ-сым къэхьыгъэр 1910-рэ ильэскIэ кIощтыгъэ. Отпуск къалихи ядэжэ къэкIогъагъ. Шъошэ дахэкIэ фэ-пагъэу, «браунинг» кIэрахъо го-лэу мазэрэ чылэм дэсыгъ.

— Чэлэмэт къалэп зыдэщы-лагъэр, — къылотэжыгъагъ Фатимэт. — Белоруссиемрэ РСФСР-мрэ ягъунапкъэхэм адэжэ ары. Аэродромышхом дэжэ лет-чикхэм апае унэхэр шытыгъэх.

Мы чIыпIэм цыфхэр дагъахэ-щтыгъэхэп. Сэ вызовкIэ сыкIуа-гъэти, сшы гъусэхэр иIэу къыспэ-гъокIи сыдашагъ. Аэродромым самолетхэр бэу тесыгъэх. Нахьы-бэр чыжэу агъэбыбырэ бомбар-дировщикыгъэх. Ахэм афэдэ гор Чэлэмэт зэрысыгъэр. Нэбгыри 8 хьурэ экипажым ежыри ипэшагъ. Чэшырэ тренировочнэ быбын IофшIэнхэм апылгыгъэх. Чэщны-къо ужым пшыгъэу кыхьажэу бэрэ кыхэкIыгъ. Пчэдыжым сы-хъатыр 8-м аэродромым нэсын фэагъэмэ, ежыри сыхъатитIукIэ нахъ пасэу кIощтыгъэ. «Сыда, Чэ-лэмэт, арэу жьэу узкIакогъэр?» — слоти сеупчIыштыгъэ. «ОшIа, Фат-юша, дунаим цыхъэ зыфэпшIы хьун тетэп. Сисамолет епхыгъэ ме-ханикхэм техникескэу агъэтэрэзы-ми, сэ сымыуплэкIужьэу хьурэп. Ащ ыуж ары гупсэфэу сызыбы-бырэр. Ахэр зынэмысыгъэхэр кыхьэгъэщыжэу мэхьу». Джащ фэдэу гумызагъэу шытыгъ.

Арэуштэу зэришIы зыпыты-щтыгъэр арын фае Чэлэмэт зипэ-щэ экипажым быбын-тренировкэ IофшIэнхэм афэгъэхыгъэ зэнэ-къокъухэм апэрэ чIыпIэр ренэу зыкIашилыгъыгъэр. Ащ фэдэу ма-фи чэщи зэлыпытэу аэродромым бомбардировщик хылыгъэр те-быкIыкIэхэти зызэрагъасэщты-гъэм къыуигъэшIэнэу шытыгъ чIыпIэ чыжэ горэм агъэкIонхэу зэрагъэхьащыщтыгъагъэр. Мыщ Москва къыкIыгъэ лыкIохэр мафэ къэс шызэблэкIыштыгъэх. Бы-быным нахъ фэкъулайхэу, опыи ин зIлэхэм ащышхэр Испанием кIонхэу шытыгъ. Апэрэ купыр бы-быгъахэ. ЯтIонэрэ купэу агъэхьа-зырырэм Чэлэмэт зэрэхатхагъэр ыушъфэпшэу ышыпхъу кыри-луагъ: «ТичастькIэ а хэгъэгъум кIощтхэм сахагъафэ. УзыкIожы-кIэ тятэ еIу, ау тятэ емыгъашI».

Фатимэт чылэм къызэIожыым къэбархэр филогъагъэх янэ. ШIэхэу отпуск къыратынышъ къызэрэ-кIощтыр фыхигъэпсыгъэти, ныр къэлэпчым ыльэныкIокIэ ренэу плэщтыгъэ. Ыкъо летчик Iэпласэ зэрэхьыгъэм Наныу лэшэу ры-гушхоштыгъэ. Сыдэу шыгъти, якла-лэ дзэм къыкIынэу зэрэщытым па-плэу быным зигъэхьащыщты-гъэ. Ащ пае Наныу шкIэхьужэ фи-гъашхэу ылыгъыгъ. КъызыкIокIэ фишIэщт гушIогъо фэло-фашIэ-хэм ягупшысэщтыгъэ. Пшыноэ Iэпласэу Былымыхэ Пагор хэтэу ешхэ-ешхэу фитээхьащырырэм илахьылхэр, гъунэгъухэр, джащ фэ-дэу зэрэчылэу шыгъозагъэх. Апэ-рэ адыгэ летчикыр зэралэгъу-штым къоджэдэхэр кIэгъушIушты-гъэх.

Чэлэмэт старшэ лейтенантыгъ. Летчикхэм условие дэгъухэр яла-гъэх, ялэжыапкIэ иныгъэ. Артист цIэрылохэр къафакIохэти, кон-цертхэр къафатыштыгъэх. Ежыри ары адыгэ закъоу частым хэты-гъэр. Арэуштэу зэрэщытым пае игугъу дэикIэ аригъэшIынэу фэа-

гъэп. Исэнэхъат шIу ыльэгъушты-гъэ. Оренбург дэтыгъэ авиаучи-лищыр диплом плыжыкIэ къызэ-риухыгъэр, шIэныгъэ куоу ащ къычIихыгъэр къышхьэпагъэх. Улетчикыныр зэрэмылоф цыкIу-шъокIур къызгурылозэ, ошбогум Iэплэсэныгъэ ин пхэлэу узэрэ-щызекедон фаем епхыгъэ шIэны-гъэр практикэм къызэрэщыб-гъэлэгъошт шыкIэм иамалхэр ренэу зыдыгъэхэу икъулыкъу ыхыгъэ.

Боевой ыкIи политическэ ухьа-зырыныгъэмкIэ Чэлэмэт ренэу апэ итыгъ. «А черкесым ыпэ уигъэ-кIощтэп», — алоштыгъ игъусэхэм. Исурэт Шыгъэу пхэмбгум ит зэ-пытыгъ. Частым Чэлэмэт лытэ-ныгъэ ин къышчыфашIыштыгъэ, пашэхэм шIу къальэгъуштыгъэ. Ау адыгэ кIалэм частым шыриIэ лытэныгъэр зыгу римыхьырэ нэбгырэ зырызхэри кыхьэмыкIы-гъэу шытыгъэп. Ащ фэгъэхьыгъэу Фатимэт къылотэжыгъагъ.

— Зэш-зэшпхъухэм пчыхъэ-рэ тыгушIыIу бэрэ тышхысэу хьу-гъэ. Тятэ нахьы тятэ нахьыбэрэ игугъу тшIыштыгъэ, Iаджыми та-тегушIыштыгъэ. Мафэ горэм ибомбардировщик къысигъэлэ-гъугъагъэти, «Сыдэу лая мы узэрэ-быбырэр» зэреслогъагъэри сыгу къэкIыжы, джыри игугъу зыфэ-сэшIыжыым къысиIуагъ: «Фатю-ша, къысIонэп сIуагъэ, ау игугъу къыпфэсымышIымэ хьунэп. Зы пчыхъэ сизакъоу коридорым сы-кырыкIозэ нэбгыритIу — зыр тэ тилетчик, адэрэ Москва къы-кIыгъэхэм ащыщ — гушIэхэу, «Этого черкеса надо убрать» алоу зэхэсхыгъэ. Нахьыбэр зэхэсшIы-кIыгъэп, ау сэры зытегушIышты-гъэхэр. Джы къызгурылуагъ ти-часть хэтхэм ащышхэр шIукIэ сауж зэрымыгъэр, нэбгырэ зырызхэм къулыкъым лытэныгъэу къышчы-фашIырэр, командованием шIу сызэрильэгъурэр агу зэрэтемыфэ-рэр». Арэуштэу къызилогъагъэм ыуж мазэ нахьыбэ ыгъэшIэжы-гъэп. Ар зыхьугъэр 1937-рэ ильэ-сым игъатх ары. Сэ «тятэ сы-мадж» итхагъэу телеграммэ Мо-лидхъан къысфаригъэхьыгъэти, сыкъэкIожыным фаеу хугъэ. Чэлэ-мэт мэшIокум сыкъыригъэтIыс-хажы зэхьом «ШIэхэу отпуск къаысхынышъ сыкъэкIощт, тятэ орэмъгумэкIы», — ылуи къыс-кIэлыдыжагъ. Сынэпс къетэкIо-хэу сыгыгъэ, шхъханыгъупчэм-кIэ сымыльэгъужы охъуфэ си-плыгъ. Хэтэ зышIагъэр сянэ къылыфыгъэр ащ нахьэу сымы-лэгъужыныр?

Фатимэт етIани къылотэжыгъ: «Мафэ горэм псынэм псы кыс-хэ, тятэ шагум къыдэхьажы, сэри къысэмыплэу, чэфынчэу унэм ихьагъ. ЕтIанэ къэджагъ. Сызэхэм «А сипшъашъ, сищы-гъынхэр къэгъэхьащырых», — еIо. «Тыдэ укIощта?» сIуи сызе-упчIым, «Белоруссием сыкIощт. Ори усигъусэщт. Телеграммэ кы-тыгъ», еIо. «Моу сегъадж» сIуи шхъае, къыситыгъэп. ЗэрэкIо-щтыр тятэ зырелом кууагъэ, гы-гъэ. «ШIу шыIэп аш» ылуи, ера-гъэу тятэ ыгъэлэсагъ. А мэфэ дэ-дэм тежыагъ. А лэуханым чы-

жэу укIощтмэ, мэшIоку закърор арыгъи шыагъэр, ащ тисэу тыкIозэ, Курскэ тышIокIыгъэу, тимэшIоку къэуцуи, чэш-зымафэ мыкIоу шы-тыгъ. Нэужым зэрэзэхъыжы-гъэмкIэ, чIыпIэ горэм мэшIокур шыдагъэчхьыгъэу, ащ пае тышагъэтыгъ. Тызынэсын фэе станцием тызыщекIым, нэбгыри-хэу къытпэгъокIыгъэхэм къыта-луагъ: «Лыгъэ къызхэжыгъаф». Сэ къэбар зэрэсымышIэрэм ахэр шыгъозагъэхэп. «Зы мафэкIэ шьу-къэгъужыагъ. Агъэтылгыгъах», — еIо къытпэгъокIыгъэхэм япашэ. Джы къызгурылогъэ къодый. Сы-кууагъ, сыкIыныгъ. КъыскIэхэу машинэм сырагъэтIысхьагъ, тяти ыблыпкэ алыгъэу машинэм ра-

щэллагъ. ЗанкIэу къэхалэем та-щагъ. Ащ дэи тышхышIуи, Чэлэмэт ишъэогъухэм тыкылуашыжыи, ифэтэр тыкъащагъ. Авиабазэм икъулыкъушIэхэр зэкIэри къыт-фэтхьаусыхагъэх. Частым икоман-дир Чэлэмэт икIодыкIэу хьугъэр къытфиIотагъ, комиссарми къэ-бархэр кыхьыгъэхьожыгъэх. Ко-мандирым Чэлэмэт икIэрахъо къышти, Наныу кыритыгъ «нэпэ-еплы» ылуи. Хэгъэгъу зэошхор къызэжым, ар хабзэм иорганхэм аштэжыгъагъ».

1937-рэ ильэсым жьоныгъуа-кIэм и 17-м летчикхэм кIэух бы-бынэу ялагъэхэр заом хэтхэм афэ-дэу ушэгъыпIэу шытыгъэх. Само-лет бомбардировщик онтэгъухэу чэшырэ чыжэу быбыхэрэм афэ-дэхэр ошбогум ибыгагъэх, чIыпIэ гъэнэфагъэ горэм нэсыхи, бомбэ шыпкэхэр радзыхыгъэх. Шхъадж ипшъэрылгъ ыгъэцIагъ. Чэлэмэт зипэщэ самолетышхор нэбгыри 8 зэрысыр купым икIэщакIоу, апэ итэу къэкIожыхэзэ, самолет го-рэм машIо кIэнагъэу зэрэстырэр рацеиэмкIэ аэродромым къатыгъ. Мыдрэхэм «Хэт исамолета сты-рэр?» алуи задэгъушIэхэм, «Цуа-мыкъом иер ары» алуи джэуап къатыжыгъэ. «Ауштэу хьун ыльэ-кIыштыгъэ, ащ исамолет нахъ зэте-гъэлсыхьагъэ ахэтэп», — алуагъ шхъае, арэу къычIэкIыгъ. Арэу-штэу зэхьом, аэродром станцием ирацеи Цуамыкъом исамолет ты-рагъэлсыхьагъ, ау радистым зи кылыорэп. Связыр кIодыгъэ. Само-летым машIо къызэриштагъэм лыпытэу, Чэлэмэт командэ кы-мыты рапшIэзэ, зыми емыупчIы-жэу радистыр люкымкIэ къип-кIыгъ. Iофыр зэрэхьурэр зельэ-гъум Цуамыкъом иунашэ тетэу нэбгырэ зырызэу адэрхэри къип-кIыгъэх. Ежыри ауж дэдэ къы-зепкIым, ипарашот самолетым ипкыгъо горэм шIуани, сты пэ-рэ самолетэу ефэхьырэм зызды-рилэшъохыгъ.

Исыгъэ нэбгыри 8-м щыщэ 4-р хэкIодагъ, плIыр псаоу къэ-нагъ. Ау зыгорэм ыльэкъуитIу пахыгъ. Чэлэмэт ынэгъушэ зэрэ-щытэу тыристыкIыгъ. Чым кы-темыфэзэ ыгу зэрэзэгъуштыгъэри врачхэм агъэунэфыгъ. Самолетыр къемыфэхьызэ, Чэлэмэт иплан-шети, боржурналри, уасэ зилэ аппаратурэри къыридыхыгъэх. Ахэр пшахьом хэфагъэхэу къа-готыжыгъэх.

Наныурэ Фатимэрэ зэкIохэм Чэлэмэт икIодыкIэ шъыпкъэ къа-раIуагъэп, насшыпчхьагъэкIэ кIо-дыгъэу къагурагъэлэуагъ. Нэужым самолетым къехуаулагъэм спе-циальнэ комиссиу агъэнэфагъэм кIэух фишIыгъ. Боржурналым итхагъэхэм, планшетым илэхэм, аппаратурэу къыридыхыгъэхэм нафэ къашIыгъ ар диверсие Iо-фэу зэрэхьугъэр. Радистыр апэу агъэтысыгъ. Ащ ыуж а Iофым хэ-лэгъэуагъэхэр къыхагъэщыхи агъэтысыгъэх. Аубытыхэзэ, ко-миссари, командири, нэмыкIи зэдагъэкIуагъэх. Ошбогум къы-шхьыгъэ тхьаымакIагъор зилэша-гъэхэр, ащ епхыгъэхэри агъэунэ-фыгъэх. УплэкIун IофшIэнхэм къызэрагъэлэгъуагъэмкIэ, само-

летыр къызэрефэхьыштыр, ащ ико-мандир зэрагъэкIодыштыр шIыкIэр нахьыпэ рапшIэу агъэхьащырыгъагъ. Къефэхыгъэ бомбардировщикыр зауплэкIоу, ежэ шымыщ метал-лхэр къыхагъотагъэх. Бензобак кIоцIыми зышчы амышIэрэ гъучI такырхэр къырагъотагъэх. Само-летым машIо къызэриштыгъэр зышIэщтыгъэ радистыр командэ шымылэу, зыми емыупчIыжэу люкыр къылуи, къызэрипкIы-гъэм къыуегъашIэ ежыри а бзэ-джэшагъэм зэрэхэлэгъагъэр, зы-горэм епхыгъэу Iоф зэришлагъэр.

Мы хьугъэ-шлагъэр зэхафы зэ-хьом Фатимэт тфэгъогогъо сле-довательхэр къеджэхи, ыш зыщы-кIодыгъэм ащагъ. ЗыщыкIуагъэ горэм янэ зыдишэагъэ. Къеуп-чIыгъэх Iэшхьэтет инхэу Москва къыкIыгъэхэр, ежэ авиабазэм Iо-фышIэхэр. Мафэ горэм частым икомиссар Фатимэт къыдэгъушIэ-лэзэ къырилуагъ: «Фатима, джыри зэп, тIоп къызэрэоджэщтыгъэр. Ау енгъагъо мызэгъэгъэр тизэлукIэ-гъу аужырэкIэ». «Сыда?» — ылуи пшъашьэр зеупчIым, «Джы укы-зыкIокIэ сыплэгъужыштыгъэ», къыриложыгъэ. Арэуштэу зыкIы-луагъэм лъапсэ имыIэу шыты-гъэп. Частым ипашэ агъэтысы-гъахэти, ежыри ащ ыуж рагъэ-хьагъ.

Цуамыкъо Чэлэмэт къулыкъу зыыхыгъэ я 36-рэ авиаэскадри-льеу С.М. Кировым ычIэ зыхьы-рэм иполитчасть 1937-рэ ильэсым жьоныгъуакIэм и 28-м ВКП (б)-м и Адыгэ хэку комитет къыфигъэ-хыгъэ тхылым икопие Фатимэт илагъ. Ащ мырэуштэу итхагъ: «ВКП (б)-м хэтэу Цуамыкъо Чэ-лэмэт Наныу ыкIоу Къэбыхьаблэ шышчыр жьоныгъуакIэм и 17-м еджэн-боевой пшъэрылгыр ыгъэцIагъэ хэкIодагъ. Ар хэкум ычIэкIэ летчикэу рагъэджагъ. Дэ-гъу дэдэкIэ училищыр къызэуехым летчик-инструкторэу агъэнэфагъ, нэужым тичасты къагъэкIуагъ. КIэлэ Iушэу, жыкI кIэтэу, исэнэхъат хэшIыкI ин фыриIэу зыкыгъэлэгъ-уагъ. Бэрэ пэмытэу подразделе-нием пашэ фашIыгъ.

Цуамыкьор большевик шъып-къагъ. Парторганизацие ибюро хэтыгъ. Еджэн-боевой гъэхьази-рыным икIлэщэкIуагъ. Шхъаф-тынхэу къыфагъэшъошагъэхэм ашышчыгъ СССР-м УхъумэнымкIэ и Наркомэу К.Е. Ворошиловым дышлэ сыхьатэу кыритыгъагъэр. Цуамыкъом ыIэ иль кIалэхэр кы-гъэнэжыныхэм пылэзэ ыпсэ ыгъэ-тылгыгъ.

Командованиер шыгъуаз Цуа-мыкьор шэлэфэ ятэ-янэхэм Iэпы-Iэгъу зэрафэхьыштыгъэм. Джыдэ-дэм ахэм гукъэошхо яI. Частым икомандованием къэлэаIо Чэлэмэт фэдэ кIалэу зихэгъэгъу пае зыпсэ зыгъэтылгыгъэр зыплугъэ ны-ты-хэм шIуналэ атетынэу».

Адыгэ хэку исполкомым кы-кIыгъэ тхылыри Наныу ычIэкIэ къэкIуагъ: «Лытэныгъэ зыфэт-шыры ордензэхэу Цуамыкъо Наныу! Авиаэскадрильеу Киро-вым ычIэкIэ шытым къыпфари-гъэхьыгъэ тхыгъэм къышхо шъуи-кIалэу Чэлэмэт ежэ имылажэу, лыгъэ хэлэу, гушхо кIощылыгъэу, игъусэхэр къэгъэнэжыгъэнхэм пылэзэ зэрэкIодыгъэр. Хэку ис-полкомым ипрезидиум а гухэкIы-шхор къыжъудегошты. Ащ фэдэ кIэлэ бланэр тыхэгъэгукIэ чIэнэгъэ ин, дзэкIолIэхэмкIи сысэтэхыпI. ШъуикIалэ ужыпкъэ мафэ шьу-фэхъу. Ар зыплугъэ ны-тыхэр тшыгъушIэщтыгъэ. Хэку исполко-мым ипрезидиум ильэс къэс сомэ 5000 къышъуфитIупшын фаеу елыгъэ».

Цуамыкъо Чэлэмэт 1937-рэ ильэсым жьоныгъуакIэм и 18-м Испанием быбышт бомбарди-ровщик купым ипашэу кIонэу шытыгъ. Ау зы мафэ нахъ къэмы-нэжыгъэу кIодыгъэ. Джары Ис-панием ащ исамолет шыраутэ-хыгъэу алуи, ильэс бэклае хьугъэу гъэзетым къызкIыхаутыгъагъэр.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.

Сурэтым итыр: **Цуамыкъо Чэ-лэмэт.**

Итворческэ чылапхъэ бэгъуагъэ

Цыфым гушхъэбайныгъэ ышынмыкІэ, ышхъэкІэ зыкынгъотынымкІэ, художественнэ литературэм мэхъанэшхо иІ. Ар шьошэ гъэнэфагъэу иІэмкІи, купкымыкІи, гупшысэу хэлъымкІи шылакІэм тешыкІыгъ, ибзыпхъ, образхэмкІэ ыкІи художественнэ шыкІэ-амал зэфэшхъафхэмкІэ лъэпкъым игъашІэ кырыло-тыкІэу гъэпсыгъэ.

Адыгэ прозэр лъэгъо зафэ тещэгъэнымкІэ, ащ гъогу ин фыхэхыгъэнымкІэ, титхэкІо Іэпэласэу КІэрэщэ Тембот Іофышхо ышлагъ.

КІэрэщэ Тембот Мыхъамэт ыкѳом зэчый дахэу хэлъым фырикѳужьырэ шІэныгъэ-гъэсэнныгъэ зы-зэригъэгъотыгъэм кыщегъэжъагъэу, адыгэ лъэпкъым икультурэ ыкІи ишыІэкІэ-псэукІэ нахышІу шы-гъэнхэм ыналэ ренэу тетыгъ, ынэгу фэгъээзгъагъ. Ихудожественнэ псэ-лэу лъэш зафэкІэ КІэращэм адыгэр

зэрэдунаеу шызэлъаригъэшІагъ.

Адыгэм ишыу цІэрыІуи, онэгум исылым илъэрыхъагъи, лыгъэм ихэбзэ ини, дзэкІолІым илыІо-лы-шъуи, бысымым игъэпсыкІэ-шы-кІи, бзылфыгъэм хэлъ шыкІэшІуа-гъи, адыгэ пшъашъэм идэхэгъэ бжы-шІуагъи, акъыл гулътгъэу лъэпкъыр зыІэтыри, кІэлэгъу-шъэогъу ыкІи ныбжыкІэ зэфыщытыкІэхэри, на-хыжыым гъэшІоныгъэу фашыри (рахыри), губзыгъагъэри, бзэшІуа-гъэри, адыгэр нэмыкІ цыф лъэпкъы-бэмэ къахэзыгъэщыгъэ хэбзэ уцугъэу «адыгагъэр» тхакІом кІэзыгъэнчъэу ипроиизведениехэм къащитыгъ.

КІэращэм иновеллэхэр, иповестхэр, ирассказхэр адыгэм — хъуль-фыгъи, бзылфыгъи, жъи, кІи анэгу (идэгъугъэ-къэбзагъэ) тхыпхъэу зы-щыгъэчыгъэх. АщкІэ ежъ тхакІом илъэпкъ шІульгъэу инэу фырилэр кІигъэтхыгъ.

КІэрэщэ Тембот ипроиизведение-хэм адыгэхэр хэгъэкІи, нэмыкІ цыф лъэпкъхэм ащыщхэр яджэхэкІэ, зы-щыщ амышІапэщтыгъэ адыгэр якІасэ ашІы. Ары пакІошъ, лъэпкъым упэла-пчъэу, учыжъэу, зекІокІэ-шыкІэхэм-

кІэ, цІыфыгъэ хабзэмкІэ зыбгъэкІэ-жыы пшІоигъомэ, КІэращэм итхыль-хэр шти, угу етыгъэу ядж, узыфэе гъэсэпэтхыдэр ахэбгъотэщт. Джары тхэкІошхом итворческэ чылапхъацэ пэпчъ зэрэбэгъуагъэр, зэрэшхъэ-лъягъэр кыюзгъашІэрэр.

Цыфэу адыгэ чыгум кыитехъуа-гъэ пэпчъ шІоу хэлъын фаер лъэны-кѳо псэумкІэ тхакІом ипроиизведе-ниехэм къащитыгъ, къащигъэлъэ-гъуагъ. Игеройхэм яцІыфыгъэ-зэдэ-штэныгъэ дахэкІэ узылъашъ, узэра-гъэхъуапсэ, пшІэщтыгъэ цІыфхэу, ахэр кыппэблагъэ мэхъух, ар хэгъэ-кІи, тищыІэныгъэ ащ фэдэ шэн дэ-гъухэр, дахэхэр зыхэлъхэу, кыыз-щыафэхэрэм уащылъэхъу. Дэгъум хэта фэмыер ыкІи кІэмыхъопсы-рэр?! Шуныгъэ тэрэзыр арыба ли-тературэ иным пшъэрылъэу иІэри, зэшІуихырэри.

ЦыІэкІэ шэпхъэ инхэр, цІыфы-гъэ хэбзэ дахэр ахэлъхэу, ялъэпкъ шъхъалыгъэжъ зыІтэу, зыльгъурэр къяхъуапсэу, хэшыкІыгъэхэу, къа-хэшыхэу адыгэхэр псэунхэм кы-фаджэу, фэшІушІэу КІэрэщэ Тембот игупшысэ зэригъэлъжъагъэр итхы-гъэхэм къаушыхъаты, итворческэ шІушІагъи цІыфыгу мин пчъагъэ-мэ альэІэсы, жыкыкыщэгъу гуапэ афэхъу.

МАМЫРЫКЪО Нурмет.

Пцэжъыяшэ тэ тежъагъ

Чымэтэишхуи, хытыуишхуи,
Хъэшъо къуашъуи, къошъобэици,
Щазмэ кІыхъи, хъаишъо шъхъантИ,
Оиэкури, аргъой уци —
Зыфэеицтхэр бэу зэхэлъ.

Иприемник Іэрыфэгъу,
МашинакІэр ушъэгъае.

Ти «Победэ» зэрилъэкІ,
Къэгъагъ шъофхэр зэрэнэкІы,
Чъыг бырабэмэ тьягъуачъ,
КъытфыІуехы чылэм ипчъэ.

ТхэкІо нэгур гушІопсыхы,
Лэбэнэкыты тыкыынэсы.
Ижыы къабзэ зыІутэицъ,
Шъоф къэгъагъмэ таумэхъы.

Чэц осэпсэу къехыгъэм,
Губгъор зэкІэ ылъэсыгъ.

Чэм Іэхъогъур къылтэкІуатэ,
НыбжыкыІэгъуми гур лъэкІуатэ;
Ячэм къарэ нэкІэ лъэхъу,
Ехыщырэу чэм елъэгъу.

Іэхъо кІалэм шъхъацэ къешІы,
ГуыцІэгъу зыкытфешІы.

Оишъочанэр къэушэплъыгъ,
Мэз кІэракІэр къэлъэгъуагъ,
Бзыу орэди къытІугъ,
ЗэкІэ тыеу къытцыхъугъ.

«Кур» — жъаупІэм агъэуиу,
Іалъмэкъхэр къызэІуахы,
Щэтырэххор къызэкІлахы;
ГъучІы оицыр зым къыдехы.

Тыгъэр фабэу ом къеуцо.
Тауицтэу фабэм утекІон,
У ТемботкІи, у МураткІи.
Тыгъэстырым сьд еишІэн?

Ау къагъоты хэкІыжыыпІэшІу.

Мэзым чыхэр къыхаупкІы,
Унэ цІыкІур хаупхъукІы,
Жъау цысыпІэр къагъэпсы.
Агу псэфыгъэу зэІоплэжыых,
Псы стэчани ешъоажыых.

Муратышхом «шІэх» еІо,
ФэІэтыцтыр ыпшъэ релъхъэ,
Аслъанбэчи ятэ делэ, —
КІуачІэу иІэр хелъхъэ.

Уахътэр кІорышъ тэгъІэжыы,
Лабэ Іэлышъ къыоблэицтэн.
ПцыпІэ шІагъор къысфэгъанэ,
Шъэоажыыери къызденэ.

Нэм фэмыплъырэм сыгу еицэфы,
Слээгъурэ псэумэ сагъатхъэ,
СахэдаІо бзыу орэди,
КІэсІулыкІы сэ сикІасэр.

Шъофыр зэкІэ осэпс нэгу,
Сыгу бзыу тамэу зиуишхъу.

Тыгъэр пшъыгъэу къокІошъагъ,
Чэщым ипчъэ къыІуиыхыгъ.
Тимаишнэ тичуапІ,
Тыгъыенэу тигъолъхъагъ.

Тибысымыр Тембот,
Тыгъэгъунэу къытфэсакъ.
«Чэц ІэшІукІэ» къытфэлъаІу.

ТхакІохэр пцыпІэм екІужыы,
Гъэпсэфыгъо дахэ цырахы.
Щэтырэххор агъаІэишъ,
Чъыг пкІашъэкІэ аухъумэ.

ПхъэнтІэкІу цыхъэм тетІысхыи,
Оиэкурыр ыгъэпцыгъ,
Хъэшъо кІакор зыщилъагъ,
Спининг кІакор зэкІищыгъ,
КІэпсэ псыгъор ыкыудыйи,
Пцэжъэнтфыр пишІагъ,
Хъамлыури ащ пІуІгъ.

Хъэшъо къуашъуи,

Къошъо бэици,
Щазмэ кІыхъи —
Дзыо джадэ зыдаІыгъ...

Лабэ кызымыплъэкІэу мачъэ.
Нэпкъым ехы, псыІум Іохъэ,
«ШъуиІахъ!» еІошъ, пцэкъэнт-
фыр етІуищы,
Пцэжъыиэхэр зезэрэфэ.

Мэзахэр бзэмыІоу ІокІошъы,
КІым-сымыр бэмэ ягуацфэ,
Гу цІыкІур зэкІэм анэсы,
Гупшысэм тхакІор еубыты.

Оишъочанэр къэушэплъы,
Нэфылтэр мафэм къеицэи.
КІали сэри тытхъэжыыгъэу,
Нэфышъагъом тыкызуицы.

Пцэжъыиэхэр разэх.
Къыхадзыгъэр нэго блэр!
Гъэпсэфыгъор тыухыгъэу,
Тегупшысэ тинеуицы.

Аргъоихэр быаугъэу,
Лымэ Іанэ афэсиІыгъ;
Шылъэмакъэ кысэІу,
Іэхъо кІалэр ушъэу къэкІо.

КІалэр ишы къытфепсыхы,
Шуфэс фабэ къытпегъохы,
ТитхэкІошхор къеиІэжыышъ,
«Шъукыблагъэр!» зэхэтэхы.

ТхакІом матэм Іапэ фешІышъ,
«Мыр о уиешъ, штэ!» —
релэжыы.
Ау кІэлэшІум цІыкІу зешІышъ,
Пэго матэр къегъэнэжыы.

Чылэ гъунэм къыддынэсышъ,
«Гъогумафэх!» къытлгелэжыы.

КІЭРЭЩЭ Зуз.

Атакъэхэр агъэжъэу маІох.
«Пцэжъыиэхэр, шъуеуежыыр!»
аІорэм фэд.
Зытымыгъэгъужъоу адедгъэштагъ,
Пцэжъыиэхэр тэ тежъагъ.

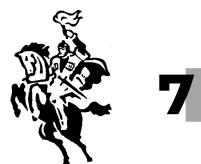
ТхакІор разэу тапэ цыс,
Пэрэныкѳор ащ кыгъос.
Пцэжъыиэхэр сыргъус,
Аслъанбэчи сэ кыызгъос.

Пцэжъэнтфыр ащ ыІыгъ,
Хъамлыуэр самбыр дэд.

Ти «Победэ» хъазырыпс,
Спининг кІыхъэр игъэщыгъ,
КІэпсэ кІыхъэр къеицэкІыгъ,
Щэтырэххор зыдэтІыгъ.

Термосышхом щаир ит,
Гъогу гъомылэр матэм из.
Чэц къэтыныр тигухэлъ.

МашинакІэр рещэхы,
Тембот разэу мэцхыпцІы.

Сыдигъо тизэхэшлыкъэушщта? Тхаклом игупшыс

Кызыгурэо юфыгъоу сыкызытегушылэштхэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэ адыгабзэкъэ республикэм кышыдэкъырэ гъэзетым кышеутыкъэ ишлогъэ хьатэ кызырэмьклоштыр, ау сытхаклош, хэгъэгум шыхьухэрэм, ахэм тхьамыклагъоу кыздахьыхэрэм сагъэгумэкъыш, сипллыкъэ кыслотыкыи сшоигъу.

Зэкъэми тышыгуаз тыхэгъэу ичылпабэм мэшо лыгъэ зрашчылауагъэм. Ащ фэгъэхьыгъэу телевизорым бэрэ кыгъэлэгъуагъ. Мэз гектар мини 130-рэ фэдиз хьазыр стыгъэ, унэ минитлум лыкхлахьэу хэстыхьагъ, нэбгырэ 40-м ехъу хэклодагъ. Машом игъэкъосэн цыфэу хэлэжъагъэр бэдэд, нэужым дзери ащ фагъэзэгъагъ. Уни, тахьти имыгъэу, иунэгъо мылкъуи, ибылымхэри машом хэстыхьагъэу къэнагъэр бэ. Хэгъэгум зэрарэу ышлыгъэр сомэ миллиард пчъагъэкъэ кьалыгъэ. Нафэ зиунэ, зимылку, зигупсэ машом хэстыхьагъэхэм агу шышлэрэр, кыныгъоу къафьыкыгъэр къептхынэу уфегъэмэ, жэм кымыхьынкъи мэхъу. Ау ащ игугъу къэпшыным пачэ пгъэгугъэу, пшхьэкъэ ппэкъыгъэу шытын фае. Арыш, ащ фэдэ гухэлэ сэ сипл, кызышлэгъэшлы закъомы икыушщ.

Арэп сз сыкызытегушылэ сшоигъор. Мэзхэм еж-ежырэу машо къакъэнагъэп ныла?! Зы чыплэп, чыпшитлоп, зэрэбэдэдэм гуацф уегъэшлы шхьухьылагъэ хэлъынкъи, хэгъэгум, чыплэу зышпысэурэм япашэхэм яокъэ-шыкълэхэр зыгу фэмыштэрэ, зыгу хагъэкыгъэ цыфхэм ашлэзэ лыгъэ адыгъэнкъи мэхъу. Мышкълэ гуацф озыгъэшлэрэмэ зэу ащыщ машом тхьамыклагъоу кызыдихьыхэрэр емызэшыжхэу къэбарыкълэхэр къэзытыхэрэм кызырэлорэм пачэ къамыгъанэу аужырэ мафэхэм клэу мэшо лыгъэхэм зыкълэтыгъэу зэрагъэунэфыгъэр. Ау юфым шхьухьылагъэ хэлъэу сзыгъэлон лэубытыплэ сипл, ар къалоуи зэхэсхыгъэп.

Нафэу шытыр, шыбгъэзыен умылэкыштыр мэзым клэхэрэм ар апкъ кызырэкыгъэр ары. Ащ игугъу клэкълэу кыыхагъэпсэу кыхэкълыгъ, ау зришыклагъэм лыкхлахьэу кытегушылэхэу зэхэпхыштыгъэп. Бэрэ клэгъэгъэштыгъэр лыгъэр зышыклогъэ субъект 14-м мыгъэ зрашчыфэгъэшхор, зрашчыогъушхор ары. Ары шхьае, сыд фэди-зэу уцыр е пклашьэр гъугъэкъи, еж-ежырэу кыкълэнэштгэп. Мэшо лыгъэхэр зыпкъ кыкыгъэхэр кыкълэлыкълотшым емыгупшысэу, тутын стафэр е сырныч пхьапэр ымыгъэкълэуасэу уц е пклэшэ гъугъэм хэзыдагъэхэр, мэзым машоу щышлыгъэр ымыгъэуабыжъэу кызырэнэкъи кыхэкълыжыгъэхэр арых.

Ащ кыушыхьатырэр зизэхэшлыкъэ цыкълухэр, лэдэб зыхьмылхэр, теурыкълэуагъэм есагъэхэр джыри мымакълэу зэрэтхэтыр ары. Ар нэрылэгъу кыпфашы мэз гъэхьунэхэу, псыубытыплэ лышхьэхэу, нэмыкълэ чыплэхэу цыфхэм зысшагъэпсэфыгъэхэм ащыплэгъухэрэм. Тхылыгъэпэгъэхэри, бэшэрэбхэри, гъомылэпхьэ шхафэхэри зыдэшысыгъэхэм къалуанэш локыжыкы.

Ары шхьае, ащ фэдэ цыфхэм зыдарагъэшлэжъэу, агъэулыгъэжхэу, зыгорэм рагъэгупшысэхэм пачэ гъэсэпэтхыдэ къафеджэхэу зэхэпхыштгэп. Сэшлэ ар зытхьа-клэмэ имыхьанхэр къазэрэхэ-кыштыхэр, ау зэкълэри зэфэдэп, иемыкълэ зекълэуагъэ зыдэзышлэжынкъи, зыгорэм ригъэгупшысэхэри кыхэкълыштых. Гушы-лэм кълэуагъэ имылагъэмэ, Совет

хабзэм илэхьан пълэныгъэм мэхьанэшхо ратэу, юфы зырагъашлэу пылгыштыгъэхэп.

Ар зы лэныкълэу. Ятлонэрэ лэныкълэу сыкызытегушылэмэ сшоигъор аркъ, тутын ешъоныр ары. Ащ цыфым ипсауныгъэ зэрарышхо зэрарыхэрэр бэшлагъэу медицинэм ыгъэунэфыгъ. Тутыным, аркъ ешъоным цыфым ишылэныгъэ нахь зэрагъэкълэжырэ, ыгъэшлэн ылэкълыштыгъэм илгъэс зэулэ кызырэ-щагъакълэрэр шлэныгъэлэжхэм бэшлагъэу къаушыхьатыгъ. Ащ изакъоп ахэм зэрарэу кыздахьырэ. Нэбгырэ тхьапш псэогъу зэфэхьыгъэхэу ллэр зэрэшъуа-клэм шхьау хэмылэу зэмыкълэу зэгокыжырэ?! Лымы, шъузыми ешъоныр зрякъласэм фэшлэ унагъохэм ащыхьухэу телевизорым кыгъэлэгъэхэрэм шхьацышъор къагъэтэгъжы. Лымырэ шъузымрэ зэзаох, зэрэу-кълэхэуи кыхэкълэ, яклэлэхэм пълэныгъэ арагъэгъотыным пылгъэхэп, агъашхэхэми, амыгъашхэхэми мэхъу.

Сэшлэ ижыкълэ кышыублагъэу Урысыем шыпсэхуэрэм, анахьэу урысхэм, ешъоныр яклэ-сэзэ кызырэхьырэ. Кызыгурэо ар хьабгъэнэныр зэрэмылэшхыр, ау мышкълэи зыгорэм егупшысэгъэн фаеба? Шыпкъэ, Путиныр хэгъэгум илэшхьатет шхьауэ зыщэтыми, джы Урысые Федерацием и Президентэу Медведевыми ар къагурылоу унашъо горэхэр ашлыгъэх. Ары шхьае, унашъо ошлы кьодыекълэ икыурэп, ар гъэцэкълэжыгъэ зэрэхьырэми ульыплгъэн, амалгъу шылэхэр кызыфэгъэфедэгъэнхэми упылын фае.

Шыпкъэ, аркъышоным, тутынэшоным язэрарэу къакурэр, аркъэу нэбгырэ пэлпч хэгъэгум шыришъурэр зыфэдизыр, нэбгырэ пчъагъэу аркъым иллыкълэрэр кытлыгызыгъэлэсырэ къэбар клэкълэрэ мы аужырэ лэхьаным телевизорым кылоу ригъэжъагъ, ау ащ дакълэуи кьэлэгъэн фаер пащэхэм апэшлэуекълэхэу кып-

шыгъэхэу ешъоныр пропаган-дэ зышлэрэ фильмэхэри ащ кыгъэлэгъоу зэрэплэгъуштыр ары.

Телевизорым еплыхьэрэм гулыатэгъэн фае мы аужырэ илэхьхэм сериябэ хьурэ фильмэхэу кыгъэлэгъагъохэрэм, гушылэм пачэ, джыдэдэм клорэ «Ефросинья» зыфилорэми, егъэлыгъа-щэу аркъ ешъоныр зэрэпхы-

рышыгъэм. Адэ кълыхьэхэш, а зы фильмэр мэзэ пчъагъэрэ кьэгъэлэгъо. Етлани сценарнер зытхыгъэм сыдэу шытыми фильмэр эпипшыным пачэ мышъо-мылэу, имышыкълэу, шыпкъэм пчъыжъэу хылашъорэр бэ, акъыл зыхэпхын, пшлогъэшлэгъонын горэ зэрамылоу нэбгыритлэу лоржорызэ уахтэр агъакълэ, урагъэзэщы, успълынкълэ пшломыгъэшлэгъоныж укъашы. Ау арэп сз анахьэу зигугъу кьэсшылэмэ сшоигъор. «Пшломыгъэшлэгъонмэ уемыплъымэ хьугъэба» зылонхэр кьэхуштых.

Хэгъэгум ипашэхэм афорэр шхьафэ, фильмэхэм кыгъэлэгъагъор нэмыкълэ. Зышышыкълэги, зышшышыкълэги пымылхэу етлупшыгъэу ешъох, ешъох... Ащ кыкълэрэр, ешъоныр пропагандэ зэрашлэрэр фильмэхэр зыгъэуцугъэхэм къагурымыло фэдэу ары. Хьау, ар къагурымылонэу ащ фэдиз яделагъэп, ау гухэкълэ хьурэр къагурыло пэтэ мэхьанэ зэрэрамытырэр ары. Ешъоныр нахь макълэ шыгъэным иамал пстэур кызыфэгъэфедэгъэн фаеу унашъо зышлыгъэ типашэхэми, ащ ыгъэгумэкълэ фэе шлэныгъэлэжхэми, аужыпкъэм, корреспондентхэми ар амылэгъурэ фэдэ, амыдэу, ащ пэуцужхэу гушылэ къашлэу зэхэпхыштгэп. Хьау, сз слорэп лэпкъым

хэлэ хьугъэ шэныр шыбгъэзы-епэнэу, емышъуахэу кьэбгъэлэгъонэу, ау сымыштэрэр зыфешъонхэ фэдэ шымылэми, хьулыфыгъэ зытлэу тыдэ шызэлулагъэми, ешъоным шхьурэ юф зэрамылэр, стэчан е рюмкэ горэм рагъэхьоным кышымыуцухэу, аркъ бэшэрэбыр дагъэзысэ, псы ешъохэрэм нахьэу къашымыхьоу зэрэшъохэрэр шытхьугъэу афалэгъоу кыпшлэуагъэшлэу кызырагъэлэгъагъорэр ары. Кълэ-цыкълухэу ар зылэгъухэрэм лыгъэ дэдэу къашыхьоу «ох, ты!» алоу зэхэпхышт. Нафэба ащ кыкълэлыкълон ылэкълыштыр? Алэгъурэм ныбжыкълэхэр дехьыхь. Джары тилэхьан ныбжыкълэхэу ешъоным пышагъэхэм ахэхьоным анахь лъапсэу фэхьурэр.

Ащ кызыдихьырэри тинэрылэгъу. Джы машинэр жьугъэ хьугъэ. Ятэ е еж машинэ имы-лэу кьэбгъотыштыр макълэ. Кълэ-хэр ешъуагъэу рулым лотысхьэх, машинэ зэутэкълэ ежхэри хэкълэуадэх, лажьэ зымылэхэри хьадырхэ зыдахьых. Хэгъэгум ащ фэдэу шыхьурэр бэдэдэу кызырэлорэр шысэгъэзыеш, тиреспубликэ цыкълэуи тхьамафэ кьэс нэбгырэ 60 — 70-рэ, ащ нахьыби ешъуагъэу рулым лусэу

къаубытыгъэу МВД-м кьытыхэрэм къацаалоу бэрэ урехьылэ. Краснодар крайм ирайон ин фэдиз нахь мыхьурэ республикэм-клэ ар баолоба! Етлани ар къаубытыгъэр ары нылэп, алэкълэмыфагъэу ешъуагъэу рулым лутысхьагъэр тхьапш?

Ащ фэдэ тутынэшъоныри. Пшашьэхэм, бзылфыгъэ ныбжыкълэхэм ыгъэтхьапэхэу кып-щагъэхьоу тутыныр зылуагъэп-щэу бэрэ телевизорым кьэгъэлэгъо. Фильмхэми бэрэ ар къахэфэ. Пшэшъэ кьэжъэгъагълэхэр ащ регъэхьауасэх, зыгорэ дэдэм хэнхэу къашегъэхьэ. Бзылфыгъэу тутын ешъорэр мы лэхьаным бэ зэрэхьыгъэм лъапсэу илэмэ ари ащыщ. Ары шхьае, тутынэшъоныр пропагандэ ышлэу фильмэхэр зыгъэуцухэрэри, ахэр кьэзыгъэлэгъагъохэрэри аумысэхэу ягугъу ашлэу зэхэпхырэп. Бзылфыгъэу ны хьуштыр тутынэшъоным пышагъэ зыхьу-клэ, сабыеу кыфэхьуштым иягъэ зэрэкълыштыр игъэкълотыгъэу телевидением кыгъэлэгъоныр, гъэзетхэми кьатхыныр игъоу сз сэлъыгъэ. Мызэкълэми, ащ ригъэгупшысэхэри кьэхуштых.

Анахь сызгъэгумэкълыхэрэм ащыщ Темыр Кавказым, анахьэу Чечэным, Дагыстан, Ингушетием ащыхьухэрэр. Илгъэ пчъагъэ хьугъэу зэрэулыжырэ ащы-

зэпыурэп. Ащ лъапсэу фэхьурэр бэу зэпхыгъэ. А республикэхэм ащыпсэурэ цыф лэпкъхэм ижыкълэ кышыублагъэу шэн-хабзэу ахэлэхэр, анахьэу лы-шлэжырэ, джыри ащыкълэуагъэ. Зятэ, зилахьыл уукыгъэм шлуры-шлукълэ кыпшлэгъэгъуштыр. Зы-кьэ е игупсэ, ипсэогъу зышло-кълэуагъэ бзылфыгъэхэри ащ хэшагъэ мэхьух. Етлани а республикэхэм диныр ащыкълэуагъэ. Ар кызыфагъэфедэ ахэм ащызэхэщэгъэ купхэу «бандитхэкълэ» заджэхэрэм, пащэхэм, милици-ем, прокуратурэм ялофышлэхэу япыйхэкълэ алъытэхэу гучьылэ зыфашыгъэхэм, лэкълэб хэгъэгухэм ащыпсэурэ ваххабитхэми, мылкъу зилэхэми. Ныбжыкълэхэм, анахьэу пшэшъэ кьэжъэгъагълэхэу джыри емышлэ-шлу-мышлэхэм ашлэш агъэхьэу быс-лымэн диным ипый зыуукълэ-рэм шихьит ухьуштыр, джэнэтым уихьаштыр.

Лъэшэу гухэкълэ ахэми, зышы-лэныгъэ джыри зыпкъэлэ кьэтхэм, ежхэм зызэраулыжырэп, лажьэ зымылэ нэбгырабэ хьадыры-хэ зэрэзыдахьыжырэп. Мы рес-публикэхэм ащыхьухэрэм игъэ-кълотыгъэу уакытегушылэн хьу-мэ, зыр адрэм епхыгъэу зигугъу къэпшыны фаер бэ. Сэ сытарихь-лэжъэп, къалоу зэхэсхырэп нэмы-кълэу хьухэрэм альапсэ сылгы-лэсэу зэхэсфыныр сиамал кы-хьыштыр, ау зыкълэи сымыштэрэр а «бандитхэкълэ» заджэхэрэм къа-дэхьун зэрэшымылэр къагуры-лоным игъо хьугъэзэ, зэрэмыу-цужьхэрэр, пклэнчъэкълэ зызэра-рагъэуукълэрэр ары. «Кызышмы-кълэжыштым ушымыоуж», ело адыгэ гушылэжыым. Лыгъэу афэслэгъурэп зэрысхэ унэр ми-лицием илофышлэхэм, дзэкълэ-хэм къауцухьэгъахэзэ, алэкълэ-кълэжынкъэ зэрамылэкълыштыр нафэзэ, зыкъамытэу зызэрара-гъэуукълэрэр. Ахэм янахьыбэр ныбжыкълэ, яшылэныгъэ апэкълэ кьэт. Зылыфыгъэхэм, зипсэогъу-хэм агу шышлэштми кыубытхэ хьуштыр. Ахэм агу къагъэкълэжы-кълэ фэлуагъэ шылэп Урыс-Кав-каз заом илэхьан Темыр Кав-казым шыхьугъэр, Урысыем фэдэ хэгъэгум иным, хэгъэгум клочлэ-шхом упэуцужыкълэ кьыкълэны зэрэшымылэм мэхьэнэ икыу ра-мытэу зэрэпэуцужыгъэхэм клэу-хэу фэхьурэр. Нэбгырэ бэдэд а заом хэкълэуагъэр, къэнагъэм ина-хьыбэри дунаим щитэкълэуагъэ хьугъэ. Ар шытхьугъэу афэзы-лэгъухэрэр, яшхьафитыныгъэ фэбэнагъэхэу зылохэрэр шылэх. Ау сыд фэдиз уилыхьужыгъэ-ми, узэрэфимыкълэуштыр пшлэ-пэзэ зыкьэбгъэуукълэныри лыгъэ дэдэу пльытэныр сз сшлэгъэрэзэп. Джары мы лэхьаным кьахьу-лэрэр Урысыешхом пэуцужьхэ-рэми. Лыгъа, сыд фэдэ ушхьа-гъу шылэкли, узэрэулыжыкълэ-ныр, еджаплэм утебэнэныш, уилгъэпкъ клэлэцыкълэхэр хэб-гъэкълэдэнхэр, бэдэрэшыплэм, мэшлокум, нэмыкълэ чыплэхэми лагъымэ къащыбгъэоныш, лажьэ зымылэ нэбгырабэмэ хьадэ-гъур къафэпхыныр?

Ижыкълэ Урысыеми, Темыр Кавказми ащыпсэухэрэм еджа-гъэу, гъэсэныгъэ илэу ахэтыгъэр багъэп. Ащ кыхьэкълэу нахьыбэ-мэ язэхэшлыкълэ цыкълэуагъэ. Джы, Алахьымкълэ шыкур, зэкълэри еджэ-гъэшхоу шымытми, шлэныгъэ зэримыгъэгъотыгъэу узылу-кълэуагъэ макълэ. Къагурылон, язэхэ-шлыкълэ кьэушын фаеба а зигугъу кьэтшыгъэхэм хэгъэгум зэра-рышхо зэрэрахьэрэм дакълэу, лажьэ зымылэхэми тхьамыкълэгъо-шхо къазэрафахьырэп?!

ПЭНЭШЪУ Сэфэр.

Спортышхом нахьышлоу тыщызэлъашлэшт

Адыгэ Республикэм физкультурэм-клэ ыкIи спортымклэ и Комитет итхьаматэу, дунаим самбэмклэ гьогъу 11 ичемпионэу Хьасаныкьо Муратэ физкультурникым и Мафэ ехьулэу гушылэгъу тыфэхьугъ. Спорт псэуалэмэ ягъэпсын, спортсмен цIэрылохэр гъэсэгъэнхэм, цыфмэ япсауныгъэ гъэпытэгъэным-клэ физкультурэмрэ спортымрэ ямэхьанэ зыкызырлэтырэм, нэмыкI лофхэм татэгущылагъ.

зэхэцэгъэнхэм фэшI республикэ программэу 2008 — 2012-рэ ил'эсхэм ателытагъэр щыIэныгъэм шыпхырытэшы. АР-м и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъанрэ Премьер-министрэу Къумпыл Муратрэ хэпшыкIэу Iэпылэгъу кытфэхьухэзэ зэнэкьокъу гъэшлэгъонхэр зэхэтэхъ.

— *Адыгеим спортсменхэм ацIэхэр дунэ зэнэкьокъумэ ащызэхэтэхы, ащ тегъэгушIо.*

— Тибаскетбол командэу «Динамо» УФ-м изэнэкьокъухэу апшгъэрэ купым шыкIорэмэ апэрэ чыплэр къащыдихыгъ. Суперлигэм шешIэнэу фитыныгъэ илэ хьугъэ. Гандбол бзылфыгъэ командэу «АГУ-Адыифы» суперлигэм шешIэ. Тигандболисткэхэу Яна Усковар, Мария Гарбуз, Екатерина Сухановар Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэхэм ахэтых. Футбол командэу «Зэкьошныгъэр» хэгъэгум изэнэкьокъумэ ахэлажэ.

ДзюдомкIэ, самбэмкIэ, боевой самбэмкIэ, атлетикэ псынклэмкIэ, ушумкIэ, атлетикэ онтэгъумкIэ, КъокIыплэм кыщцежыгъэ спорт лъэпкхэмкIэ, нэмыкIхэмкIи тиспортсменхэм тагъэгушIо.

— *Адыгэ Республикэм ибыракъ дунэ зэнэкьокъухэм ащагъэбыбатэ. Ащи тырэгъушхо.*

— Ар тиспортсменхэм шэнышIу афэхьугъ. Владимир Васильченкэр япашэу ушумкIэ тиспортсменхэр дунэ зэнэкьокъухэу Китаим шыкIуагъэмэ ахэлэжыагъэх, дышгъэ медальхэри

къахыгъэх. Адыгэ Республикэм ибыракърэ Урысыем ибыракърэ зэнэкьокъухэм ащалэтыгъэх. Европэм щызэхашэрэ зэнэкьокъухэми тиадыгъ быракъ ащагъэбыбатэу зэп кызырэхэклэыгъэр.

— *Наркоманием, шэн дэйхэр зезыхьэрэмэ апэуцугъэным фэшI физкультурэмрэ спортымрэ яшIуагъэ кызырэкIорэм укытегушыIэнэу тыолтэIу.*

— Физкультурэмрэ спортымрэ ныбжьыкIэхэр нахьышлоу апыщгъэнхэм тыпыл. АР-м и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан, кьалэхэмрэ районхэмрэ япашэхэр кIэщакIо афэхьухэзэ, спорт зэнэкьокъу макIэп зэхашэрэр. Сэкъатныгъэ зиIэмэ талымыплъэу зыми кытылонэп. Юрий Лысей лъэшэу тыфэраз. Ипсауныгъэ изытет кыдэплъытагъэми, умыгъэшлэгъон плэкIырэп хэгъэгум ыкIи дунэ зэнэкьокъумэ зэрахэлажэрэр. Адыгэ Республикэм ибыракъ зыдымыштэу зэнэкьокъумэ ахэлэжээнэу гъогу техьэрэп.

— *Спортым цыфыр епIу, щыIэныгъэм фегъасэ. АщкIэ щысэу кыпхырымэ тапэклэ тагъаплэ.*

— Спортымрэ плуныгъэмрэ зэпхыгъэх. Уичыгу, уиреспубликэ, узыщыпсэрэ хэгъэгур бгъэлэпIэнхэм, ятарихъ дэгъоу пшIэным апае щыIэныгъэм зыкыщемьыганэу Иоф зыдэпшэжыны фае. Тренер-кIэлэегъэджэ шIагъохэр тилэх. Ясэнэхьат хэшIыкI фыряI, ныбжьыкIэхэр зылъащэх. Ил'эс заулэклэ Адыгеир спортышхом нахь щызылэашIэ зэрэхьуштым сицыхъэ тель.

— *Физкультурникым и Мафэ пае тигъэтеджэмэ сыда къяпIо пшIоугъор?*

— ТиIэшхьэтетмэ ацIэклэ сыгу кыздеIэу сафэгушIо. Спортсменхэм медалэу кытфахьырэр нахьыбэ хьунэу, физкультурэм пылхэм япчыагъэ хэхьонэу, япсауныгъэ агъэпытэнэу афэсэIо. Шоу щыIэр къадэхьунэу сафэлыло.

— *Шьуигъэхьагъэмэ ахэжыгъэхьонэу шьуфэсэIо.*

— Тхьауегъэпсэу.

Сурэтым итыр: Хьасаныкьо Мурат.

БАСКЕТБОЛ

ГАНДБОЛ

ЯкIэлэегъаджэ агъэлъапIэ

Гандбол бзылфыгъэ командэу «АГУ-Адыифым» дунаим, Европэм ядышгъэ медальхэр кыдззыхыгъэхэр шешIэх. Урысыем изэнэкьокъухэу суперлигэм шыкIорэмэ тигандболисткэхэр ахэлажэх. «АГУ-Адыифым» тIогъогогъо УФ-м яцэнэрэ чыплэр кыщыхыгъ.

Анна Игнатченкэр тигандбол командэ апэу аштагъэмэ ащыщ, УФ-м ихэшыпыкIыгъэ командэ хэтэу дунаим идышгъэ медаль кыфагъэшшоагъ. Мария Мартыненкэр Мыекъуапэ къезыгъэблэгъагъэр тренер цIэрылоу Джэнчэтэ Султан.

— Гандболы спорт лъэпкэ гъэшIэгъонэу тэлъытэ, — кьалэуатэ Анна Игнатченкэмрэ Мария Мартыненкэмрэ. — Адыгеим икомандэ тыхэтэу тешIэ. Тимайкэхэм «Адыгея» ылоу атехагъ. Ащ фэдэ спорт шьуашэр тшыгъэу тешIэнэу зыгу къэкIыгъагъэр дгъэлъапIэу тилэгъэ тренерэу Джэнчэтэ Султан.

Мы мафэхэм тигандболисткэмэ хэгъэгум изэнэкьокъумэ сафагъэхьабыры. Апэрэ ешIэгъур Ионыгъом и 4-м ялэнэу щыт.

Сурэтым итхэр: тигандболисткэхэу Анна Игнатченкэмрэ Мария Мартыненкэмрэ.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьабырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

ИешIакIэ хегъахьо

Мыекъопэ баскетбол командэу «Динамо» шешIэрэ ныбжьыкIэмэ Хьакъунэ Руслан ащыщ, Адыгэ кьэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ институт ар шеджэ.

— Урысыем изэнэкьокъухэу апшгъэрэ купым шыкIохэрэм апэрэ чыплэр къазэрэщыдэтхыгъэр тэркIэ гушIуагъо, — еIо Хьакъунэ Руслан. — Адыгэ Республикэр спортсменхэмкIэ тыхэгъэгум шашIэ. «Динамо» икапитанэу Сергей Ивановыр Урысыем щыцIэрылу. Ащ уригъусэу баскетбол уешIэныр боу хьопсагъо. Титренер шхьалэу Андрей Синельниковыми тыфэраз.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КьылдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкэ ИофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащыпсэрэ тилгъэпкьэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зылдзышIэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьалэм иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшгъэдэкIыжэ зыкыхьэр секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын ИофхэмкIэ, телерадиоқызытынхэмкIэ ыкIи зэлы-лэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темеыр-Кавказ чыплэ гъэлорышланI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышгыпкьагъэу къахафэхэрэмкIэ кьэзытыхыгъэхэм пшгъэдэкIыжэ ахы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым шылажэхэрэмрэ яеплгыкIэ зэтемыфэн ыльэ-кIышIт. Гъэзет-еджэхэм кытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи кьэзытхыгъэхэм алэкIэдгъэхьажыхэрэп.

Зыщыхауырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчыагъэр 4651
Индексхэр 52161
52162
Зак. 2338

Хэутыным узыкIэтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00